

KARJALAN KANNAKSEN KOMITEA

MIETINTÖ

KARJALAN KANNAKSEN
KYSYMYS

—♦♦—
VIIPURI 1919

II 9839K

Kayalan kaan-
naksen kyyry-

mys.

1913

1 p

~~...~~

~~...~~

22/2-84

191

...

1949c
~~3224~~

10. V. H. 84. 77

9839K

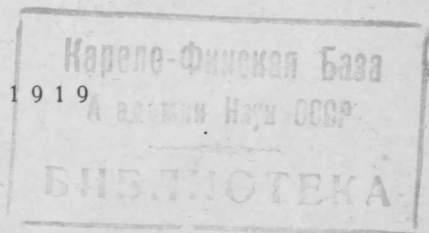
KARJALAN KANNAKSEN KOMITEA

MIETINTÖ

KARJALAN KANNAKSEN
KYSYMYS

VIIPURI 1919

1973 г.

1992 г.

II9839K

Etelä-Karjalan Nuorisoseuran vuosikokouksessa viime vuoden lokakuussa alusti maanviljelijä, nykyinen kansanedustaja Vilho Nikkanen keskustelukysymyksen Karjalan kannaksen taloudellisen ja sivistyksellisen tilan kohottamisesta sekä ehdotti, että kokous asettaisi toimikunnan, joka ryhtyisi kaikkiin toimenpiteisiin Karjalan kannaksen kysymyksen esille ottamiseksi ja eteenpäin ajamiseksi. Alustuksen johdosta virinneesä vilkkaassa keskustelussa kannatettiin yksimielisesti hanketta ja valittiin komitea, jota myöhemmin Karjalan Kansalaisliitto täydensi. Tähän n. k. Karjalan kannaksen komiteaan ovat kuuluneet seuraavat jäsenet: kansanopistonjohtaja Juho Hurmalainen, kansanedustajat Vilho Nikkanen ja Simson Pilikka Uudeltakirkolta, maanviljelijä Jalmari Vesalainen ¹⁾ Raudusta, opettaja Aapo Nuora Muolaasta, opettaja J. A. Pimiä Terijoelta, maanviljelijä Matti Pimiä, toimitusjohtaja Antti Paloposki, kamreeri Juho Saurio ja maisteri Erkki Paavolainen Kivennavalta, tilanomistaja Alfred Klockars Viipurin pitäjämästä ja kauppaneuvos E. V. Sellgren, toimittajat Otto Kotonen ja Mikko Puhakka sekä maanviljelysneuvos Erkki Pullinen ¹⁾ Viipurista. Sitäpaitsi on agr. Eero Hyvärinen Viipurista ottanut osaa maataloutta koskevien asiain käsittelyyn. Joulukuussa 1918 pidetyssä Karjalan kannaksen kuntien ja Asutustushallituksen edustajain keskeisessä neuvottelukokouksessa valittiin Asutustoimiston perustamista koskevan asian käsittelyyn lisäjäseniksi maanviljelijä Vihtori Huitu Viipurin pitäjämästä, maanviljelijä J. Seppänen Kivennavalta, kauppias Juho Hietanen Uudeltakirkolta ja maanviljelijä J. Sipiläinen Terijoelta.

---

¹⁾ Ottanut osaa komitean kokouksiin vain osittain.

Komitea valitsi puheenjohtajakseen kansanopistonjohtaja Juho Hurmalaisen ja sihteerikseen maisteri Erkki Paavolainen ja on pitänyt kaikkiaan 10 eri kokousta, joissa on käsitelty Karjalan kannaksen kysymyksen eri puolia. Sen lisäksi on komitean puolesta ryhdytty monellaisiin aloitteisiin Karjalan kannaksen kysymyksen ajamiseksi ja vireillä pitämiseksi. On käännetty useiden lähetystöjen ja kirjelmien kautta Valtioneuvoston, Maataloushallituksen, Asutushallituksen, Viipurin läänin Maaherran y. m. viranomaisten puoleen. Karjalan kannaksen kunnille ja yhdistyksille on lähetetty erilaisia asioita koskevia kiertokirjeitä ja kehoituksia sekä yleensä valvottu Karjalan kannaksen kysymyksen ajamista.

Mietintö, jonka Karjalan kannaksen komitea nyt julkaisee, esittää ne toimenpiteet, joita komitea on suunnitellut. Samalla kun Karjalan kannaksen komitea toivoo, että mietinnössä esitettyihin parannusehdotuksiin kiinnitettäisiin vakavaa huomiota, samalla on mietinnön tarkoitus tehdä kysymys tunnetuksi mahdollisimman laajoissa piireissä ja herättää kansalaisten myötätuntoa asiaan.

Viipurissa toukokuun 31 p. 1919.

JUHO HURMALAINEN.

Alfr. Klockars.

Otto Kotonen.

Vilho Nikkanen.

Aapo Nuora.

Antti Paloposki.

Simson Pilikka.

J. A. Pimiä.

Matti Pimiä.

Mikko Puhakka.

Juho Saurio.

E. V. Sellgren.

Erkki Paavolainen.

I. Karjalan kannaksen kysymys.

Kysymyksen laajuus.

Sen uuden aseman kautta, johon maamme itsenäiseksi valtakunnaksi tultuaan on astunut, on myöskin n. k. Karjalan kannaksen¹⁾ kysymys joutunut uuteen vaiheeseen. Se esiintyy muuttuneessa tilanteessa monin verroin laajempaan ja suurimerkityksellisempänä kuin tähän asti, onpa sen onnellinen ratkaiseminen muuttunut suorastaan nuoren valtakuntamme elinkysymykseksi.

Karjalan kannaksen kysymys on tällä hetkellä ennen kaikkea valtiollinen kysymys. Jopa ensiluokkainen poliittinen kysymys, jossa ei ole ratkaistavana enempää eikä vähempää kuin koko valtakunnan puolustus idästä aina uhkaavaa vaaraa vastaan, esiintyköönpä tämä sitten aseellisena uhkana tai hiljaisena, asteettain tapahtuvana valloitustyönä.

Valtiollinen
kysymys.

¹⁾ Karjalan kannaksen alue ei ole tarkalleen määrätty. Maantieteellisesti tarkoitetaan sillä tavallisesti sitä maakaistaletta, joka sijaitsee Laatokan ja Suomenlahden sisimmän osan (Viipurin lahden, Koiviston saariston ja Kronstadtin lahden) välissä. Sitä rajoittaa luoteessa Viipurin ja Käkisalmen välille vedetty viiva, etelässä Neva.

Karjalan kannaksen komitea tarkoittaa Karjalan kannaksella sitä historiallisten olojen luomaa ja vierasmaalaisen asutuksen vaikutuksen alaisena ollutta aluetta, joka vaatii laajasuuntaisia ja syvälle käypiä toimenpiteitä kohotakseen kaikissa suhteissa muun Suomen tasalle ja muodostaakseen lujan suojamuurin venäläistä vaikutusta vastaan. Näitä näkökohtia silmällä pitäen on Karjalan kannaksen komitea laskenut Karjalan kannakseen kuuluviksi seuraavat pitäjät: Räisälä, Pyhäjärvi, Sakkola, Metsäpirtti, Rautu, Valkjärvi, Muolaa, Kivennapa, Terijoki, Uusikirkko, Kuolemajärvi, Johannes, Koivisto, Viipurin pitäjä ja Heinjoki.

Ollen Venäjän valtakunnan pääkaupungin kynnyksellä ja aina alttiina sieltä tulevaa muukalaistulvaa vastaan Karjalan kannas muodostaa tärkeimmän, mutta samalla vaaranalaisimman puolustuslinjan valtakunnalliselle koskemattomuudellemme. Monimiljoonainen metropoli Pietari, joka on tunnin matkan päässä kannakselta, levittää maamme rajojen sisäpuolelle vierasta vaikutustaan valtavalla voimalla. Tätä muukalaista vaikutusta ovat omiaan edistämään ne rautatieradat, joita kulkee kaksi kapean kannaksen poikki. Niitä pitkin tunkeutuu maahamme ei ainoastaan muukalaista vaikutusta, vaan satoihin tuhansiin nousevaa venäläistä väestöä leviten ympäri Karjalan kannasta mutta myöskin kauas Suomen sisämaahan aina Savoja ja Hämettä myöten.

Miten vaaralliseksi tämä muukalaisen asutuksen tunkeutuminen eritoten Karjalan kannakselle muodostui maallemme Suomen ollessa Venäjän yhteydessä, käy selville siitä, että yhtenä tärkeimmistä perusteluista erottaa Kivennavan ja Uudenkirkon pitäjät mainittiin venäläisen asutuksen leviämisen mainittuihin pitäjiin. Nämä perustelut esiintyvät siinä „erityisen konferenssin“ mietinnössä, joka valmistettiin valtiosihteeri P. A. Stolypinin johdolla. Ja monet venäläiset sanomalehdet vetosivat kirjoituksissaan samoihin syihin. Verrattain yleisenä käsityksenä pahimpien suomisyöjien keskuudessa lieenee sitäpaitsi ollut, että asuttamalla Suomi venäläisellä väestöllä, tämä „rajamaa“ saadaan kaikkein helpoimmin takaisin valloitetuksi.

Mutta tämä muukalaisesta asutuksesta johtuva poliittinen vaara ei suinkaan ole sillä sivuutettu, että maamme on tullut itsenäiseksi valtakunnaksi. Jos samallinen muukalaistulva, joka kahtena viimeisenä vuosikymmenenä suuntautui maahamme, saisi esteettömästi jatkuu, koituisi siitä vähitellen täydellinen tuho Suomen itsenäisyydelle. Yhden vuosisadan kuluttua olisi Suomi uudelleen vallattu ja me saisimme etsiä Venäjän ja Suomen rajaa Tornion joesta!

Ei kuitenkaan riitä, että muukalaisen väestön lisääntyminen maassamme saadaan estetyksi. On lisäksi tarpeen, että

Karjalan kannaksella oleva muukalainen asutus saadaan kokonaan lopetetuksi. Tätä vaatii ennen kaikkea suomalaisen kansallisuuden säilyttäminen rajaseudulla. Kansallisuuskysymyksen kannalta katsoen on tärkeää, että Karjalan kannaksen maaperään saadaan juurrutetuksi suomalais-kansallinen talonpoikaisluokka, joka on vankin tuki sitä hiljaisen valloitustyön muodossa uhkaavaa muukalaisvaaraa vastaan, joka aina väikyy rajaseudullamme.

Tosin on Karjalan kannaksen väestö osoittautunut tähän asti verrattain lujaksi muukalaista vaikutusta vastaan. Huolimatta lukumäärältään usein kymmenkertaisesta muukalaisesta asutuksesta, jolla sen lisäksi on ollut poliittisen mahtiaseman, raharunsauden, korkeamman sivistystason ja suurmaailman viekottelevien elämäntapojen tuottamat edut puolellaan, kannaksen suomalainen väestö on pitänyt kansallisuusrajat selvinä. Muukalaiset kesävieraat ovat aina olleet „ryssiä“, joita korkeintaan on kumarrettu kiiltävän kullan himossa, — mutta silloin tosin ehkä liian syvään.

Toiselta puolen on suomalaisen ja muukalaisen väestön toisistaan niin paljon eroava elin- ja kulttuuritaso muodostanut tavallaan turvan suomalaiselle kansallisuudelle. Kanssakäyminen ei ole muodostunut läheiseksi, seka-avioliittoja ei tunneta kuin korkeintaan pari tai kolme koko kannaksella eikä rajan toisella puolella Inkerissäkään ja kaikki senlaatuinen kansallisuuttamme syvästi alentava riettailu, jota niin monessa paikassa maatumme harjoitettiin suomalaisten naisten ja venäläisten sotamiesten kesken, on varsinaisen Karjalan kannaksen väestön keskuudessa tuntematon.

Tämä ei luonnollisesti merkitse sitä, että muukalaisesta väestöstä ei olisi mitään kansallista vaaraa. Joskaan muukalainen vaikutus ei ilmene kaikkein räikeimmässä muodossa, saattaa vähänkin tarkempisilmäinen huomiontekijä helposti havaita, että muukalaisen väestön oleskelu on jättänyt jälkeensä haittoja, jotka ovat kansalliselta kannalta katsoen huolestuttavan vakavia. Vieras käsitys, vieraat tavat ja taipumukset ja ennen kaikkea vieraan elämän varjopuolet alkoivat

vähitellen tunkeutua suomalaiseen väestöön levittäen myrkyään sen keskuuteen.

Taloudellinen
kysymys.

Turmiollisimpina ovat muukalaistulvan vaikutukset ilmenneet Karjalan kannaksen taloudellisen elämän alalla. Kannaksen kysymys onkin aina ollut ja tulee olemaan ensiluokaisen tärkeä taloudellinen kysymys. Pääelinkeino, maanviljelys on jo lahjoitusmaa-ajosta asti ollut sellaisessa tilassa, että se ei ole kyennyt antamaan elatusta väestölle. Lahjoitusmaiden lunastusta seuraava aikakaan ei tuonut sanottavassa määrässä muutosta ja ennenkuin oli päästy mihinkään tositoimiin maataloudellisen tilan kohottamiseksi, tuli muukalainen asutus tuhoisine seurauksineen vieroittaen kannaksen talonpojan pois maakamarasta ja tarjoten hänelle muita ansioita, jotka tosin tuottivat helpolla rahaa, mutta jotka samalla opettivat hänet elämään kädestä suuhun.

Runsas muukalainen kuluttajaväestö ei ole elvyttänyt kannaksen maataloutta niinkuin säännöllisten olojen vallitessa olisi luullut tapahtuneen. Siihen on ollut monellaisia syitä, joista tässä yhteydessä vain sivumennen mainittakoon väestön tottumattomuus raskaaseen maatyöhön, aikaisemmin vallinneet epävarmat maanomistusolot, jotka vasta verrattain myöhään pääsivät vakiintumaan, maanlaadun huonous, maanviljelystilojen pirstoutuminen liian pieniin itsekannattamattomiin kääpiötiloihin ja huvila-asutuksen maanviljelyksestä vierottavat vaikutukset.

Karjalan kannaksen väestö on näin ollen suurimmalta osalta joutunut hankkimaan elatustaan satunnaisilla ansioilla, jotka eivät ole kyenneet takaamaan sille riittävää toimeentuloa. Velkaantuminen onkin sen vuoksi varsin yleistä ja seurauksia ajattelematon karjalainen tarttuu helposti tähän keinoon. Lainaksi saatuja varoja on käytetty vain harvoissa tapauksissa tuotannollisiin tarkoituksiin ja maatalouden edistämiseen. Useimmiten ne ovat joutuneet jokapäiväiseen kulutukseen ja loppujen lopuksi on maan myynti tullut viimeiseksi pelastajaksi.

Mutta tässäpä ilmenee jo uusi puoli Karjalan kannaksen asiassa, nimittäin yhteiskunnallinen kysymys. Maatiloista luopuminen niin suuressa määrässä kuin Karjalan kannaksella on tapahtunut, ei ole enää yksityistaloudellista luonnetta, vaan se on muodostunut tärkeäksi yhteiskunnalliseksi kysymykseksi, jossa tilattoman väestön peikko astuu esille vaatien koko yhteiskunnan huomiota osakseen.

Yhteiskunnallinen kysymys.

Näissä oloissa on myöskin sivistyskysymys hyvin tärkeä. Kansan henkisen tason kohottaminen onkin aina kuulunut niiden ohjelmaan, jotka ovat jotakin yrittäneet Karjalan kannaksen hyväksi. Suurena syynä erikoisen Karjalan kannaksen kysymyksen muodostumiseen on ollut sivistystason kehittymättömyys. Lahjoitusmaajärjestelmän kirous, katkaistu yhteys muun Suomen kanssa, epätoivoinen taistelu taloudellisen toimeentulon puolesta, kaikki nämä seikat ovat olleet estämässä kansanvalistuksen nousua.

Sivistyskysymys.

Vapaaehtoisen valistustyön suuntaaminen entistä voimaperäisempänä Karjalan kannaksen uhan alaisille seuduille on yksi tärkeimpiä kansansivistystehtäviämme. Kansallistunnon syventäminen, kirjallisuuden levittäminen, luentotoiminnan, koululaitoksen tukeminen, sanalla sanoen suomalaisen sivistyksen juurruttaminen on yksi kaikkein tärkeimpiä puolia Karjalan kannaksen monihaarisessa kohottamistyössä.

Yleinen ilmiö kaikilla rajaseuduilla on, että ne ristiriidat, jotka muodostuvat eri kansallisuuksien läheisestä kosketuksesta, synnyttävät helposti siveellisten käsitteiden höltymistä, joka on mitä turmiollisinta kansan terveen kehityksen kannalta. Näin on tapahtunut myöskin Karjalan kannaksella, jossa ylellisyys, tuhlailevaisuus, yli varojen eläminen sekä varsinaisilla huvila-asutusseuduilla viime aikoina tapahtunut sukupuolikäsitteiden höltyminen ovat selvästi muukalaista tartuntaa. Jos kannas aiotaan saada nostetuksi sellaiseksi rajavartioksi, että se kykenee torjumaan kaikki idästä päin tulevat vaarat, on tehtävä perinpohjaista ja pontevaa työtä siveellisen tason kohottamiseksi.

Siveellinen kysymys.

Olemme tässä maininneet muutamia tärkeimpiä näkökohtia Karjalan kannaksen kysymyksessä. Ne osoittavat, miten laaja ja vaikeasti ratkaistava tuo kysymys on.

Onko kysymysten ratkaisu jätettävä pois mielestä.

Saattaapa jonkun mielestä olla hullun hommia edes yrittääkään ryhtyä minkäänlaisiin toimenpiteisiin koko asiassa. On kuulunut yksityisiä ääniä, jotka ovat asettuneet sille kannalle, että koska kannas on kerran menetetty, sen hyväksi ei kannata mitään tehdä.

Tällainen katsantokanta on väärä. Tällä hetkellä Karjalan kannas ei ole meiltä menetetty, *se on voitettu meille takaisin.*

Ja mitä auttaisi se, että Karjalan kannas jätettäisiin oman onnensa nojaan ja että raja mahdollisesti siirrettäisiin tänemmäksi? Ei mitään muuta kuin että syntyisi uusi rajaseudun kysymys uusine tehtävineen. Kävisi kuten vanhassa tarinassa: jos pedolta katkaistiin pää, kasvoi kymmenen uutta katkaistun sijalle. Ei mikään valtakunta ole päässyt eikä koskaan pääse vapaaksi rajakysymyksestään. Ei myöskään nuori Suomen valtakunta.

Nykyinen ajankohta on mitä suopein Karjalan kannaksen kysymyksen ratkaisulle. Mikään ulkonainen pakko ei ole nyt, kuten aina ennen, estämässä tämän kysymyksen onnellista ja perinpohjaista ratkaisua. Mutta ellei nykyistä ajankohtaa käytetä hyväksi, saattaa otollinen tilaisuus luisua ohitse.

Ja Karjalan kannaksen kysymys *on ratkaistava.* Se on ratkaistava koko laajuudessaan niin että poliittiset, kansalliset, taloudelliset, yhteiskunnalliset, sivistykselliset ja siveelliset näkökohdat tulevat huomioon otetuiksi.

Puolinaiset toimenpiteet eivät auta. Vaaditaan jyrkkiä ja ratkaisevia otteita.

Varoja ei ole säästettävä, vaikka niitä tarvitaankin kymmeniä miljooneja.

Kysymyksessä ei ole mikään paikallinen toimenpide, vaan koko nuoren valtakuntamme suojaaminen, koko maan etu.

Kansamme osottaisi kansallisen ja valtiollisen tajunnan puutetta, ellei se käsittäisi Karjalan kannaksen kysymyksen merkitystä ja ellei sitä ratkaistaisi kaikkein kiireellisimpien kysymysten joukossa.

II. Historiallisia vaihteita.

Voidaksemme puolueettomasti ja asiallisesti Karjalan kannaksen oloja tarkastella, on meidän oltava selvillä siitä historiallisesta taustasta, jota vastaan nykyisiä oloja on arvosteltava.

Lahjoitus-
maa-ajat.

Synkkää on Itä-Suomen historia pitkin matkaa ollut. Taistelusta ja veritöistä se enimmäkseen tietää kertoa. Ja kun rauha välillä palautuu, on se vain näennäistä. Yhtä raskasta oli taistelu, jota aseettomina käytiin lahjoitusmaaherroja vastaan. Esi-isien perintö, vuosien vaivat joutuvat muukalaisten hyväksi ja luonnollisimmatkin oikeudet poljetaan maahan lahjoitusmaaisäntien oikeista ja mielivallasta. Talonpoikien maita annettiin milloin toistaiseksi, milloin elinajaksi, myöhemmät lahjakirjat puhuvat ikuisiksi ja perinnölliseksi omaisuudeksi lahjoitetuista kylistä, maista ja tiluksista, vieläpä „sielustakin“, joita summittain maineen ja omaisuuksineen jaettiin ikuisiksi ja perinnölliseksi omaisuudeksi muukalaisille aatelisherroille. Turhia olivat talonpoikain valitukset ja yritykset saada luonnollinen oikeutensa takaisin. Päinvastoin tuli heidän asemaansa aikaa myöten yhä tukalammaksi. Vuoden 1826 asetus, joka kymmenen vuotta myöhemmin astui voimaan, määräsi kaikki lahjoitusmaat rälssimaan luontoisiksi, s. o. maat joutuivat täydellä omistusoikeudella lahjoitusmaaherrojen omaisuudeksi ja maiden asukkaat lahjoitusmaaisäntien lampuodeiksi jääden kokonaan heidän mielivallastaan riippuviksi.

Jos talonpoikien asema ennen tätä asetusta oli ollut huono, niin huononi se tämän jälkeen monin verroin. Lähes sata-tuhatta ihmistä oli näin melkein ulkopuolella lain suojaa, he

muodostivat vieraan alueen Suomen rajojen sisäpuolella, jonka asioista määräsivät muukalaiset miehet. Taantumus vallitsi joka suhteessa; valoa ei näkynyt missään. Siveellinen tila aleni, huolettomuus ja petollisuus, johon „herrat“ luonnollisia ja välttämättömiä elämänehtoja rajoittaen suorastaan pakoittivat, tulivat yleisiksi. Ja epäluulo naapureitakin kohtaan oli tavallista. Entinen kunto ja rehellisyys alkoivat hävitä ja suomalaiselle vieraat luonteenominaisuudet tulla sijaan.

Taloudellinen asema oli sitäkin huonompi. Maanviljelys ei lyönyt leiville, sillä pieninkin parannus tai viljelyksien laajentaminen tuotti verojen korotuksen. Mitä pienempiä veroja ja vähemmän päivätöitä tahtoi, sen huonommin tuli maiden olla viljeltyjä. Yksinpä parempien vaatteidenkin käyttäminen saattoi lisätä työpäiviä hoviin. Ainoana elämisen mahdollisuutena oli rahdin teko, joka näin muodostuukin pääelinkeinoksi. Suuren osan liikevaihdosta Pietarin ja Suomen välillä ennen rautatien rakentamista hoitivat rahdintekijät. Tähän maanviljelystä helpompaan ja edullisempaan elinkeinon antauduttiin uutteruudella, mutta samalla jäi maanviljelys ilman työvoimia ja pysyi alkuperäisellä kannallaan.

Mutta muun Suomen kehitys oli tällä välin kulkenut eteenpäin. Liike oli kasvanut siihen määrään, että rautatien rakentaminen Pietariin oli tarpeellista, ja toivossa, että uusi edistysaskel toisi enemmän kehityksen mahdollisuuksia koko Suomelle ja myöskin Karjalan kannakselle, saatiin Riihimäen—Pietarin rata valmiiksi 1874. Ja muulle Suomelle uuden radan rakentaminen onkin epäilemättä ollut suureksi hyödyksi. Mutta Karjalan kannakselle jäi sen tuottama hyöty, merkkillistä kyllä, vähäiseksi. Se lopetti kerrassaan pääelinkeinon, rahdinteen harjoittaminen. Olisi ollut aika tarmolla ryhtyä käsiksi maanviljelykseen ja turvautua sen, vaikkakin niukkaankin, niin kuitenkin varmaan toimeentuloon. Mutta toiselta puolen olivat maanomistusolojen epävarmuus, vaikka lahjoitusmaiden lunastus jo oli alkanut, ja kansan luonteeseen piintynyt vastenmielisyys maanviljelykseen esteenä sen kehittymiselle. Ja rautatien tarjoamaa hyötyä ei kyetty käyttämään hyväksi.

Lahjoitus-
maiden lunas-
taminen.

Tarpeen oli siis jo Suomen valtion vähän aikaisemmin alottama toimenpide, lahjoitusmaiden lunastaminen, johon päätettiin ryhtyä vuoden 1867 valtiopäivillä. Tieto lahjoitusmaiden lunastamisesta oli omiansa antamaan innostusta ja herättämään toivoa vihdoinkin koittavasta paremmasta tulevaisuudesta. Paljon oli lahjoitusmaalampuoti saanut kärsiä, vuosisataiset vääryydet kantaa, toivon kipinäkin oli jo sammunut. Nyt oli tieto vapaudesta tullut ja entinen lahjoitusmaaorjakin tiesi kohta saavansa kantaa vapaan talonpojan nimeä. — Tuskinpa hän tiesi, miten kaukana tuo toivottu vapaus oli ja miten vaikeaa orjan asemaan tottuneelle oli vapaana miehenä kohota.

Suomen valtion toimenpide, niin hyvää tarkoittava kuin se olikin, ei joka paikassa tuottanut toivottuja tuloksia. Alussa ei osattu arvatakaan niitä vaikeuksia ja sitä pitkää aikaa, joka lunastustoimiin kului. Paljon on niissä jälestäpäin huomattu vikoja ja puutteellisuuksia, ja vanhoja epäkohtia korjatessa on uusia syntynyt sijaan; niin syvään olivat lahjoitusmaai-
aikuiset epäkohdat juurtuneet, että ne vielääkään eivät ole kokonaan poistuneet.

Kun lahjoitusmaaherrat saivat tietää lunastushankkeen olevan päätetyn, korottivat he maiden hinnan mahdollisimman korkeaksi. Talonpojat taas, voimatta tehdä edeltäpäin laskuja, olivat valmiit lunastamaan maat mistä hinnasta hyvänsä ja kiirehtivät valtion lunastusta. Näin saatiin monessa paikoin maksaa verrattain korkeitakin hintoja. Kallein lahjoitusmaa oli Lintula, joka käsitti koko Kivennavan pitäjän ja josta Suomen valtio maksoi yli 3 miljoonaa markkaa.

Millaisia vaikeuksia lahjoitusmaiden lunastus saattoi tarjota Suomen valtiolle, siitä on kuvaavana esimerkkinä juuri mainitun Lintulan lahjoitusmaan lunastaminen. Sen vaiheet saakoot tässä sijansa.

Lintulan
lahjoitusmaan
lunastaminen.

Lintulan lahjoitusmaa kuuluu vuodesta 1825 alkaen Venäjän sotaministeristön lahjoitusmaatiluksiin. Jo ennen kuin varsinainen lahjoitusmaiden lunastus Suomen valtiopäivien alotteesta sai alkunsa, alotettiin v. 1857 välipuheet Rajajoen

tilusten lunastamisesta, mutta tulosta ei tullut tästä, sanotaan vuosien 1877—1878 valtiopäiväkertomuksessa.

Kun sitten lahjoitusmaiden lunastusta alettiin säätyjen toimesta ajaa, pidettiin jo v. 1867 valtiopäivillä Lintulan lahjoitusmaan lunastamista muita tärkeämpänä, varsinkin siitä syystä, että se kuului Venäjän sotaministeristön tiluksiin. Toivottiin voitavan lunastaa tämä laaja lahjoitusmaa kohtuullisilla hinnoilla ja uskottiin muiden lahjoitusmaiden omistajien seuraavan näin annettua esimerkkiä. Mutta kesti kauan ennenkuin aie saatiin toteutetuksi ja Lintulan lahjoitusmaan lunastus muodostui kaikeksi muuksi kuin suunnitelluksi „mallilunastukseksi“.

V. 1870 teki Suomen senaatti ostokyselyn keisarikunnan tykistöhallitukselle. Sotaministeristö ilmoittikin suostuvansa kauppaan ja määräsi kauppahinnaksi 520,000 rpl., mutta teki lopulliseen kauppakirjaan sellaisen ehdon, että lampuodit saisivat ainoastaan käyttöoikeuden tiloihinsa, mutta ei omistusoikeutta. Tämä ehto oli suoranaudessa ristiriidassa valtiopäivien v. 1867 tekemän ja hallitsijan vahvistaman päätöksen kanssa ja oli vastoin koko lahjoitusmaiden lunastamisen periaatetta. Kauppa näin ollen raukesi.

Mutta ilman uutta omistajaa ei Lintulan lahjoitusmaa jäänyt. Venäjän tykistöhallitus myi Lintulan lahjoitusmaan v. 1874 ruhtinas Uchtomskille. Neljä vuotta tämän jälkeen sai Suomen senaatti hallitsijan määräyksen mukaisesti oikeuden periä ruhtinas Uchtomskilta sen osan kauppasummasta, jonka tämä ehtoista välittämättä oli jättänyt suorittamatta. Näin toivoi senaatti pääsevänsä kiinni Lintulan lahjoitusmaahan. Ja ruhtinas Uchtomski ilmoittikin olevansa halukas myymään lahjoitusmaan, mutta vain osan. Tähän ei taas Suomen valtio katsonut voitavansa suostua ja kauppa raukesi toisen kerran.

Tätä ennen oli ruhtinas Uchtomski kuitenkin myynyt Lintulan lahjoitusmaan todelliselle valtioneuvokselle Neronoffille joulukuussa 1877. Saadakseen lahjoitusmaan hinnan nousemaan, teki tämä todellinen valtioneuvos kaikellaisia valekauppoja milloin minkin nimisten henkilöiden ja yhtiöiden kanssa.

Tässä hän onnistuikin niin hyvin, että kun Suomen valtion lopulta onnistui ostaa Lintulan lahjoitusmaa häneltä, kauppasumma teki jo 2,340,684 mk. 68 piä. Mutta tähän ei vielä sisältynyt Lintulan lahjoitusmaa kokonaisuudessaan. Itsellään pidättämänsä osan, noin $\frac{1}{5}$ koko lahjoitusmaasta, etupäässä metsämaata, Neronoff myi eräälle venäläiselle pankkiirille — sekin luultavasti hänen yhtiömiehiään. — Vasta tältä pankkiirilta, Carl Winbergiltä, osti Suomen valtio loppuosan Lintulan lahjoitusmaata sen jälkeen kun tämä oli hakkauttanut metsät miltei putipuhtaaksi ja korottanut tuon loppuosan hintaa lähes $\frac{1}{2}$ miljoonalla markalla!

Vasta v. 1882 — yli kymmenen vuotta käytyjen sovittelujen jälkeen — sai Suomen valtio haltuunsa Lintulan lahjoitusmaan. Sen hinta oli noussut enemmän kuin kaksinkertaisesti 10 vuodessa, mutta sen arvo metsien hakkauksen kautta alentunut arvossaan kenties saman verran.

Joskaan kaikkien lahjoitusmaiden hankkiminen Suomen valtiolle ei tuottanut yhtä suuria vaikeuksia kuin Lintulan lahjoitusmaan, tarjoaa niiden historia joka tapauksessa kuvaavia kertomuksia taistelusta, jota käytiin Karjalan kannaksella noin puoli vuosisataa takaperin. Mutta kuten aina kestää kauan ennenkuin taisteluiden vauriot ovat korjatut, niin kävi nytkin.

Epäkohtia.

Kului vuosikymmeniä, ennenkuin päästiin selviytymään lunastuksen aiheuttamasta murroskaudesta. V. 1883 asetettu lahjoitusmaakomisioini lausui v. 1884 käsityksensä sen, että „nykyiset taloudelliset olot välttämättömästi näyttävät tiukemmilta kuin ennen tilojen lunastamista“ ja tähän samaan käsitykseen oli tullut myöskin Viipurin läänin silloinen kuvernööri.

Yleisiä, kaikilla lahjoitusmailla tavattavia syitä vaikean taloudellisen ahdinkotilan jatkumiseen vielä lahjoitusmaiden lunastuksen jälkeenkin oli lunastusmaksujen korkeus, siirtyminen luontaistaloudesta rahatalouteen, perintökirjojen ja isonjaon viipyminen ja sen kautta jatkunut epävarma lampuotiasema, sekä lisäksi monet muut pienemmät häiriöt, jotka

määräys: „Tiluksilla on niin pian kuin mahdollista toimitettava isojako, jos semmoinen ei vielä ole tapahtunut. — —“ Tämä toimenpide, isonjaon suoritus, kesti Lintulan lahjoitusmaalla — 13 vuotta. Se saatiin loppuun suoritetuksi vasta v. 1892. Mitä tämä merkitsi talonpojille, on pitemmittä puheitta selvää. Koko tämän pitkän ajan jatkui epävarma lampuotiasema, koko tuon 13 vuoden ajan ennen isonjaon päättymistä vallitsi lampuotien keskuudessa täydellinen epä tietoisuus siitä, mitkä maat tulisivat kullekin joutumaan, eikä kukaan voinut olla varma, tuliko se maatilkku, joka oli sillä kertaa hänen hallussaan, hänellä aina pysymään. Vain harvoilla oli halua ryhtyä uhraamaan kustannuksia maan viljelemiseen ja parannuksiin, sillä saattoivathan ne koska tahansa joutua toisten hyödyksi.

Mutta lahjoitusmaareformin jalo tarkoitus: luoda itsenäinen, hyvinvoipa maanviljelijäluokka, ei toteutunut täydelleen Kivennavan pitäjässä lopullisesti vielä isonjaon päättyessäkään. Vaikkakin suurimmat esteet oli voitettu ja mahdollisuudet tarttua maahan kiinni olisivat olleet tarjolla, jatkuivat ulkonaiset kovan onnen vastukset. Kesti näet kymmenen vuotta, ennenkuin Kivennavan talonpoika saattoi tuntea lopullisesti olevansa vapaa, isäntä omalla maallaan ja tasa arvoinen Suomen kansalainen. V. 1902 jaettiin vasta Kivennavan talonpojille perintökirjat. Puolentoistakymmentä vuotta on siis vasta kulunut siitä, jolloin viimeisetkin jätteet lahjoitusmaajärjestyksen aikuisista kahleista ovat pudistetut pois Kivennavan talonpojan niskoilta. Mainittakoon tässä sivumennen, että esim. vain yhden kerran saivat Kivennavan talonpojat ottaa osaa eduskuntavaaleihin vanhan valtiopäivävaalijärjestyksen aikana.

Mutta tämä talonpoika, joka oli elämänsä kuluessa nähnyt oman pitäjänsä viimeiset lahjoitusmaavaiheet, toistakymmentä vuotta odottanut valtion lunastushankkeiden päättymistä kärsien viimeiset „herran vallan“ ajat mitä syvintä nöyryytystä, kadottaen elinehtonsa, monasti jo uskonsakin auttajaansa, joka sitten lunastuksen tapahduttua riemumielin ja kiitollisuuden tunteiden liikuttamana kohdisti eläköönhuu-

tonsa kaiken „armon“ lähteeseen — hallitsijaan ja suuriruhtinaaseen, mutta joka katkeraksi pettymykseen huomasi iloinneensa parikymmentä vuotta liian aikaisin, tämä talonpoika, joka näki Suomen valtion toimenpiteiden vuosi vuodelta lykkäytyvän ja toiveiden kauan kaivatun itsenäisen talonpojan asemasta siirtyvän yhä eteenpäin, tämä talonpoika ei, joulukuun 8 p:nä 1902 perintökirjansa saatuaan, ollut enää samassa asemassa kuin parikymmentä vuotta sitten.

Niistä muuttuneista olosuhteista, jotka hän näki ympärillään, oli varmaan eniten merkillinen se, että hänen naapurinaan oli — muukalainen tilanomistaja. Samana päivänä, jolloin perintökirjat jaettiin Kivennavan talonpojille, sai myöskin 107 vierasmaalaista tilanomistajaa itselleen perintökirjan. Maiden siirtyminen vieraisiin käsiin oli täydessä vauhdissa.

Mainitsimme äsken, kun oli kysymys valtion järjestelytoimenpiteistä lampuotien lunastusmaksujen helpottamiseksi, että Kuokkalan, Terijoen ja Raivolan kylissä olevien huvilapalstojen osalle merkittiin koko lunastussummasta vähän yli $\frac{1}{2}$ milj. markkaa. Lahjoitusmaahistorian mielenkiintoisimpia kohtia on tämän venäläisen huvila-asutuksen synty.

Varsin yleinen on se käsitys, että kannaksen huvila-asutus on myöhemmän ajan ilmiö. Näin ei kuitenkaan ole asiantuntijalaita. Huvila-asutus on alkanut jo lahjoitusmaiden aikana. Näin on tapahtunut ainakin Lintulan lahjoitusmaalla. Jo silloin kun Lintulan lahjoitusmaa kuului Venäjän tykistöhallitukselle, alkoi huvila-asutusta muodostua Terijoelle. Heti kun Pietarin rata oli valmistunut, siirtyi nimittäin venäläisiä huvilasukkaita Suomen puolelle.

Kun Lintulan lahjoitusmaa v. 1875 joutui ruhtinas Uchtomskille, oli Terijoella huviloita 28 kpl. Uuden omistajan aikana lisääntyi huvila-asukkaiden lukumäärä jonkun verran, niin että v. 1882, jolloin Suomen valtio sai lopullisesti koko Lintulan lahjoitusmaan haltuunsa, huvilapalstoja oli Terijoella noin 60. Niistä oli osa myyty, osa vuokrattu pietarilaisille kesäasukkaille.

Muukalaisen
asutuksen
alku.

Kun Suomen valtio oli saanut haltuunsa Lintulan lahjoitusmaan, sai se tehtäväkseen myöskin huvila-asukkaiden aseman järjestämisen. Se ei ollut helppo tehtävä enemmän käytännöllisen järjestelynsä kuin asian periaatteellisenkaan puolen vuoksi. Siinä törmäsivät vastakkain lampuotien sekä huvila-asukkaiden edut ja toiselta puolen näitä vastaan hallituksen oma huvila-asutuspolitiikka.

Lampuodit vaativat venäläisten huvilapalstoja itselleen vailitaen, että he olivat tulleet kärsimään tuntuvia haittoja huvila-asutuksesta ja halusivat nyt Suomen valtion avulla saada asemansa korjatuksi. He väittivät, että entiset lahjoitusmaaherrat olivat vuokranneet ja myyneet huvilapalstoja ottamatta ollenkaan huomioon talonpoikien välttämättömiä tarpeita. Niinpä Terijoen kylässä karjalaitumet ja meren rannikko olivat tulleet eristetyiksi sen kautta, että huvilanomistajat olivat sulke-neet rantaan vievät tiet ja polut. Tästä oli seurauksena uusien teiden laittaminen ja paljon muitakin kulunkeja. Lisäksi oli hiekan veto rannasta kielletty.

Toiselta puolen esiintyivät venäläiset huvila-asukkaat lukuisine anomuksineen ja valituksineen. Heidän vaatimuksenaan oli saada taattu omistusoikeus niihinkin huvilapalstoihin, jotka heillä siihen asti olivat olleet vain vuokralla. He vetosivat suuriin kustannuksiin, joita huvilarakennukset, teiden teko, puutarhat, soiden kuivaus j. n. e. olivat heille aiheuttaneet.

Sen lisäksi oli heillä vaatimuksiensa vahvistamiseksi esitettävänä pari mahtavaa asiakirjaa, joiden tarkoituksena oli turvata Venäjän alamaisten maanomistus Kivennavan pitäjässä. Nämä asiakirjat olivat Venäjän valtakunnan konseljnin 28 p:nä syysk. 1874 vahvistama päätös ja Suomen senaatin 1 p:nä helmik. 1878 antama määräys, joista jälkimmäisen mukaan oli ryhdyttävä kaikkiin maan lakien mukaisiin mahdollisiin toimenpiteisiin puheenalaisessa suhteessa.

Lisäksi oli Suomen senaatin puolelta olemassa ennakkolupaus järjestää huvila-asukkaiden olot. Siinä kauppakirjassa näet, joka oli tehty Suomen valtion ja pankkiiri Winbergin

välillä, sanotaan, että Suomen valtion puolelta on huomioon otettava huvila-asukkaiden kanssa ennen tehdyt sopimukset siten, että heille tulevat oikeudet laillisesti turvataan. Näin ollen oli senaatin suoranainen velvollisuus ryhtyä järjestämään huvilakysymystä.

Se asetti v. 1882 n. k. Lintulan komitean, jonka tekemän ehdotuksen mukaisesti muodostettiin viisi Suomen valtiolle kuuluvaa emätilaa N:ot 13, 14 ja 15 TeriJoen, N:o 12 Rai-volan ja N:o 13 Kuokkalan kylään. Nämä samat emätilat ovat yhä edelleen Suomen valtiovaraston nimissä. Ne huvila-palstat, joista edellä on ollut puhe, ryhmiteltiin ja liitettiin palstatiloina emätiloihin ja maksoivat asetuksen mukaisen vuotuisen palkintoveron.

Mutta valtio ei tyytynyt yksinomaan niihin palstatiloihin, joita venäläiset omistivat, vaan se ryhtyi pian itsekin lisää-mään huvilapalstoja. V. 1890 asetti senaatti uuden n. s. huvilakomitean, joka sai tehtäväkseen laatia täydellisen suunnitelman valtion emätiloihin kuuluvien, käyttämättä olevien maiden jakamisesta huvilapalstoihin sekä teiden ja yleisten paikkojen järjestämisen.

Komitea erotti valtion emätiloista entisten lisäksi 112 uutta huvilapalstaa, TeriJoella 63, Kuokkalassa 37, ja Rai-volassa 12. Nämä lohkotut palstat tarjosi komitea halullisten ostettaviksi. Ostajien oli jätettävä komitealle kirjalliset ano-mukset. Halukkaiksi ostamaan huvilapalstoja ilmoittautui 70 suomalaista (niiden joukossa talonpoikia, kauppiaita, käsityö-läisiä ja virkamiehiä) ja 40 venäläistä.

Komitea antoi etusijan venäläisille. Kun useasti sattui, että samaa palstaa tavoitelti sekä suomalainen että venäläinen, sai jälkimäinen etusijan. Komitean puheenjohtaja perusteli tätä menettelyä seuraavasti: „Huvilapalstojen luovuttamisessa on otettava huomioon, missä määrin spekulantit ovat palsto-jen tarpeessa, etteivät he saisi tilaisuutta hankkia itselleen ansiotonta voittoa myymällä palstoja toiselle spekulantille. On olemassa esimerkkejä siitä, että talonpojat ja maakaup-piaat, joiden on onnistunut hankkia itselleen huvilapalstoja,

myyvät näitä vieraille, jotka eivät tunne paikkakunnan olosuhteita ja — korottavat hintoja moninkertaisesti.“

Ei siis pelätty sitä, että palstat joutuvat venäläisille, vaan pikemmin sitä, että spekulantit korottamalla palstojen hintaa mahdollisesti estävät venäläisten saapumista. Tällainen oli katsantokanta 1890 luvun viranomaisissa. Mitään vaaraa ei huvila-asutuksessa silloin havaittu. Ja epäilemättä voimmme uskoa, että huvilakomitea työskenteli täysin isänmaallisessa mielessä, sillä olihan äsken mainitsemamme lausunnon antaja Viipurin läänin asukkaiden kunnioittama ja muistama — Viipurin läänin kuvernööri A. Gripenberg.

Mutta suomalaiset saivat kuitenkin, kielloista huolimatta ostaa palstoja ja myivät niitä edelleen — luonnollisesti korottamalla hintaa. Keinottelu tarttui, rahanhimo kasvoi. Alettiin myydä omiakin maita, vaikka se oli vielä lampuotiasemassa olevilta ankarasti kielletty. Maiden siirtyminen muukalaisille saa yhä suuremman vauhdin.

Maanviljelystilojakin aletaan myydä. Vaikka senaatti oli monta kertaa kieltänyt lampuotitilojen myynnin ja tilojen siirron, hyväksyi sama senaatti niin palstojen kuin lampuotitilojenkin siirtoja muukalaisten käsiin. Useimmat siirrot tapahtuivat kuitenkin salassa. Ja kuten jo on mainittu, kun Kivennavan lampuodeille jaettiin perintökirjat, sai myös 107 vierasmaalaista perintökirjan.

Näin on saanut alkunsa se liike, jota nyt suunnittelun alaisena olevat toimenpiteet koettavat rajoittaa ja kääntää päinvastaiseksi: muukalaisten hallussa olevien tilojen palauttamiseen suomalaisille viljelijöille. Mutta ennenkuin käymme niistä mainitsemaan, on syytä huomauttaa, että edellä esitetyn historiikin esittäminen kuuluu oleellisesti kannaksen kysymykseen. Se lienee sitäpaitsi verrattain vähän tunnettu ja siitä syystä on ollut paikallaan tehdä se tunnetuksi.

Pääasiallisena syynä, minkä vuoksi olemme näin laajasti kosketelleet aikaisempia vaiheita, on kuitenkin se, että olemme tähtoneet osoittaa, miten läheisesti nykyinen kannaksen kysymys on riippuvainen aikaisemmista olosuhteista. Luullak-

semme on esityksestä käynyt myöskin selville, että kannaksen talonpoika ei ole ainoa syntipukki siihen asiaintilaan, jota nyt koetamme selvittää, vaan että syyt ovat syvällä historiallisessa kehityksessä.

Jos tästä ollaan selvillä, saavat ne toimenpiteet, joita nyt suunnitellaan, kokonaan toisen, laajemman pohjan. Se läheinen yhteys lahjoitusmaa-olojen kanssa, — onhan nykyinen kannaksen kysymys suorastaan seuraus siitä — johon on viitattu, vaatii vaatimalla, että valtiovallan on käytettävissä olevilla keinoilla ryhdyttävä asiaan. Sen suoranainen velvollisuus on arvovaltansa nojalla ryhtyä selvittämään kannaksen kysymystä jo senkin vuoksi, että juuri valtiovallan puolelta on tässä suhteessa tapahtunut koko joukko laiminlyöntejä ja erehdyksiä. Kun Karjalan kannaksen asukkaat siis tällä hetkellä vetoavat maan hallitukseen, tapahtuu se vain siinä mielessä, että lahjoitusmaan lunastuksen suuri reformi ajettaisiin loppuun, s. o. Karjalan kannakselle luotaisiin mahdollisuudet itsenäisen maanviljelijäluokan muodostumiselle ja että raja-seudulle saataisiin puhtaasti suomalainen asujamisto rajavartijaksi.

III. Toimenpiteitä Karjalan kannaksen hyväksi.

Tähän asti on Karjalan kannas jäänyt varsin vähälle muun Suomen puolelta tulleesta avusta. Karjalan kannaksen asemaa ei ole käsitetty eikä sen merkitystä oikein arvioitu. Onpa sen asemasta, oloista ja vaiheista yleensä levitetty osittain vääriä, osittain taas epätarkkoja tietoja. Yksinpä Tietosanakirjan Karjalan kannasta koskevassa kirjoituksessa on erehdyttävä maininta väestön osittaisesta venäläistytymisestä j. n. e. Korkein taan on Karjalan kannaksen aseman vaikeimmillaan ollessa runoilijan puolesta lausuttu tunnustus, että Karjalan kannas on vartiopaikka, mutta sen hoitelemine on jätetty paikkakunnan väestön omiin hoteisiin.

Aikaisemmat
toimenpiteet.

Edellisessä luvussa on mainittu niistä toimenpiteistä, joihin aikasemmin oli valtiiovallan puolesta ryhdytty Karjalan kannaksen asiassa. Niistä on unohtumattomin kiitollisuuden tuntein mainittava lahjoitusmaiden lunastaminen, joka koski suurinta osaa Viipurin lääniä. Miten paljon rohkeutta, kaukonäköisyyttä ja lämmintä isänmaallisuutta ilmenikään niissä maamme johtavissa miehissä, jotka jo 1860-luvulla ryhtyivät puhdistamaan rajaseutua muukalaisesta asutuksesta. Ja kuinka kauniin suurtyön suorittikaan silloinen kansaneduskunta ryhtyessään tuohon ylivoimaiselta näyttävään kansalliseen yritykseen. Silloin ei säästetty varoja eikä uhrauksia, ei säikkytty vastuksia, vaikka ne olivat vuorenkorkuisina edessä.

Jotain samantapaista — suhteellisesti tosin paljon vaatimattomampaa — vaatii nykyinen aika kansaneduskunnalta ja maan johtavilta miehiltä. Jospa nykyisen eduskunnan asia-

kirjat sisältäisivät jälkimaailmalle yhtä kohottavia ja isänmaallista mieltä todistavia lausuntoja ja tekoja kuin valtiopäiväasiakirjat 1860, —70 ja —80 luvulla, jolloin lahjoitusmaiden lunastus oli päiväjärjestyksessä!

Edellä on myöskin mainittu lyhyesti niistä monista toimenpiteistä, jotka aiheutuivat lahjoitusmaiden lunastamisesta. Tarkoituksemme ei ole tässä luvussa ryhtyä sen laajemmin noita toimenpiteitä kuvailemaan. Meidän täytyy vain todeta, että niiden joukossa oli useita epäonnistuneitakin, joiden seurauksia on vasta myöhemmin koetettu parannella.

Useimmat myöhemmän ajan parannusyritykset ovat läheneet yksityisten aloitteesta. Jo v. 1891 ryhtyivät muutamat Uudenkirkon kuntalaiset harkitsemaan keinoja Karjalan kannaksen asiassa. Laadittiin mietintö, jossa oli suunniteltu hyviä toimenpiteitä, mutta ne ajautuivat karille Uudenkirkon kunnan oman vastustuksen takia. V. 1907 asetettiin Kuolemajärvellä pidetyssä yleisessä kokouksessa erityinen n. s. Karjalan kannaksen komitea, joka myöskin laati seikkaperäisen ohjelman epäkohtien korjaamiseksi. Viipurilainen Osakunta on ajanut kiitettävällä innolla Karjalan kannaksen asiaa sekä tutkimalla oloja erikoisten stipendiaattien kautta että pitämällä yllä harrastusta kannaksen kysymyksiin, paikalliset sivistysseurat ovat silloin tällöin koettaneet asiaa edistää j. n. e.

Myöhemmät
suunnitelmat.

Vihdoin tarttui maamme hallituskin asiaan. Vapaampien aikojen hetkiseksi koitettua, asetti senaatti v. 1907 erikoisen Viipurin läänin maatalouskomisionin, joka sai tehtäväkseen myöskin Karjalan kannaksen olojen tutkimisen. V. 1909 ilmestyi sitten mainitun komisionin toimesta laaja mietintö, jossa on seikkaperäinen ohjelma Karjalan kannaksen tilan parantamiseksi ja joka ohjelma kokonaisuudessaan toteutettuna olisi varmaan tuottanut siunauksellisia tuloksia. Mutta suunta oli silloin jo muuttunut, komisionin mietintö sai hiljaisen hautauksen („ei antanut aihetta toimenpiteisiin“) ja ne yksityiset yritykset, joiden tarkoituksena oli ajaa jollain tavoin Karjalan kannaksen asiaa, kilpistyivät takaisin sitä ankaraa venäläistä virkavaltaa vastaan, joka maassamme vallitsi.

Syy niiden epäonnistumiseen.

Mutta vaikka näitä eri komiteoiden ja yksityisten parannusehdotuksia olisi ruvettu toteuttamaan ja niin paljon hyvää kuin niiden kautta olisikin saatu aikaan, rohkenee Karjalan kannaksen komitea olla sitä mieltä, että niiden toteuttamisella ei olisi päästy kuin puoliväliin Karjalan kannaksen kysymyksen ratkaisemisessa. Sillä vaikkakin ne paljastivat epäkohtien syvimmat syyt, ne eivät kuitenkaan parannusehdotuksissaan käyneet pahan ytimeen eivätkä tehneet ehdotuksia muukalaisen asutuksen hävittämisestä kokonaan kannakselta. Syyt tähän pidättyväisyyteen ovat kylläkin ymmärrettävissä.

Kysymyksen ydin.

Ensi kerran viitattiin niin sanoaksemme viralliselta taholta Karjalan kannaksen kysymyksen lopulliseen ratkaisuun siinä julistuksessa, jonka Karjalan armeijan ylipäällikkö antoi talvella v. 1918 vapaustaistelun aikana. Tuossa julistuksessa ilmoitettiin takavarikoiduksi kaikki venäläisten hallussa olevat maat Karjalan kannaksella. Vaikka tämän Gordionin solmun avaaminen miekalla ei onnistunutkaan, on tuossa sotilaallisessa julistuksessa kuitenkin lausuttu koko kysymyksen ydin: muukalaisen väestön poistaminen Karjalan kannakselta ja kannaksen saattaminen täydelleen suomalaiseksi. Vain tämän ohjelman toteuttaminen saattaa viedä perille ja niiden, jotka nyt tai vastedes aikovat suunnitella Karjalan kannaksen kysymyksen ratkaisemista, on keksittävä ne rauhalliset toimenpiteet, joiden avulla tämä lopullinen suunnitelma voidaan toteuttaa.

Kun nykyinen yksityisestä aloitteesta ja asianharrastuksesta muodostunut Karjalan kannaksen komitea on omalta osaltaan ryhtynyt suunnittelemaan toimenpiteitä Karjalan kannaksen kysymyksessä, lähtee se siltä pohjalta, että puolinaiset toimenpiteet eivät auta, vaan että on pantava koko ohjelma täytäntöön.

Nykyinen ajankohta.

Nykyinen tilanne on siihen erikoisen sopiva. Raja on kiinni ja kysymyksen ratkaisua voidaan suunnitella vapaamin kuin jos kannaksen väestö olisi sidottu jokavuotisiin vieraisiinsa. Ne kokemukset, joita kannaksella on saavutettu

siltä lyhyeltä ajalta, jolloin muukalaista asutusta ei ole ollut, viittaavat siihen, että parannus, jopa täydellinen täyskäännös voitaisiin saada aikaan, jos vaan pontevasti ruvettaisiin asioita ajamaan. On havaittavissa paikka paikoin melkoista innostusta maatalouteen, luottamus siihen on kasvamassa ja hyljätty maaemo kutsuu taas tuhlaajapoikia luokseen.

Mutta kuten aina, on myös nykyinen murroskausi tuottanut Karjalan kannaksella ankaran puutteen ja senvuoksi kaikki toimenpiteet vaativat kiireellistä toteuttamista. Kun olosuhteet, joihin oli vuosien kuluessa totuttu, yhtäkkiä muuttuivat kokonaan toisellaisiksi, ovat monet Karjalan kannaksen asukkaat joutuneet huutavaan hukkaan. Kun entiset ansiot ovat loppuneet eikä uusia ole ilmennyt, tilat ovat pienet ja huonosti hoidetut, odottaa satoja maatiloja huutokauppaa. Tilat ovat joutumassa tätä tietä keinottelijoiden tai yhtiöiden haltuun turmiollisine seurauksineen. Suoranainen nälkä on jokapäiväinen vieras monessa mökissä kannaksella. Ne tilapäiset lainat, joihin useat kunnat ovat turvautuneet siemenviljan ostoa varten, eivät auta kuin lyhyen aikaa j. n. e.

On siis aika joka suhteessa tarttua kiireisesti Karjalan kannaksen asiaan niin valtiovallan kuin yksityistenkin toimesta. Karjalan kannaksen komitea on puolestaan suunnitellut muutamia toimenpiteitä ja saattaa ne täten julkisuuteen.

IV. Karjalan kannaksen komitean ehdotukset.

1. Muukalainen asutus.

A. Sen rajoittaminen.

Päästäessään julkisuuteen laatimansa toimenpidesuunnitelmat lähtee Karjalan kannaksen komitea siitä, että kaiken pahan alku ja juuri,

muukalainen asutus Karjalan kannaksella on ensin rajoitettava ja mikäli mahdollista vähitellen kokonaan poistettava.

Niin kauan kuin Suomi oli Venäjään liitettyä, oli venäläisillä erikoisia oikeuksia muiden ulkomaalaisten edellä maan hankintaan nähden Suomessa. Suoranaisessa venäläistytämistarkoituksessa oli hallinnollisella asetuksella 10 p:ltä marraskuuta 1903 sallittu „Venäjän alamaisten, joilla ei ole Suomen kansalaisoikeuksia“, mooseksenuskolaisia lukuunottamatta, hankkia kaikenlaista kiinteätä omaisuutta Suomessa ja hallita sitä samojen perusteiden mukaan, mitkä ovat voimassa synty-peräisiin suomalaisiin nähden.

Suomen muututtua itsenäiseksi valtakunnaksi ovat venäläiset joutuneet maanomistukseen nähden samaan asemaan kuin muut ulkomaalaiset. Asetuksella 22 p:ltä lokakuuta 1918 ovat kaikki Venäjän alamaisille ja laitoksille kiinteimistöjen hankintaan ja hallintaan nähden Suomessa suodut oikeudet ja edut, joita muiden vieraiden valtain alamaisilla ei ole, lakkautetut. Venäläiset eivät siis enää saa omistaa Suomessa

maakiinteistöjä ilman erikoista lupaa ja Karjalan kannaksen komitealle ovat ne viranomaiset, joista luvan saanti riippuu, ilmoittaneet, että lupia ei ainakaan ilman perinpohjaista harkintaa ja kuntien mielipidettä kuulematta tulla myöntämään.

Vaikka siis tällä hetkellä näyttää siltä, että venäläiset eivät pääsisi lisäämään maanomistustaan Suomessa, pitää Karjalan kannaksen komitea tarpeellisena, että tässä suhteessa saadaan paremmat takeet muukalaisen maanomistuksen rajoittamiseksi, ja että maan hankintaoikeus Karjalan kannaksella suorastaan kielletään ulkomaalaisilta.

Karjalan kannaksen komitea yhtyy siis lämpimästi kannattamaan kansanedustaja Tekla Hultinin y. m. edustajain 14 pv. huhtikuuta 1919 tekemää eduskunta-anomusta, että 25 pv. helmikuuta 1851 annettu asetus oikeudesta Suomessa hankkia ja hallita kiinteätä omaisuutta, muutetaan seuraavasti:

*Vieraan maan alamaiselle ja laitokselle
älköön annettako lupaa hankkia kiinteistöä
Viipurin läänissä.*

Eduskunnan lakivaliokunta on toukokuun 22 pv. hyväksymässään mietinnössä ehdottanut lakiin seuraavan muutoksen:

„Ulkomaalaisille älköön annettako lupaa hankkia kiinteistöä Viipurin läänissä, mikäli ei laillisesti hyväksytyissä ja vahvistetuissa sopimuksissa vieraitten valtioitten kanssa toisin määrätä.

Sama olkoon laki ulkomaalaisesta laitoksesta ja säätiöstä sekä yhtiöistä, osuuskunnasta, yhdistyksestä ja muusta sellaisesta yhtymästä, jonka kotipaikka ei ole Suomessa.“

Valiokunta katsoo kuitenkin, että tämä ei vielä riitä, koska sillä ei vielä voida estää ulkolaisia hankkimasta vaikutusvaltaa kotimaisissa yhtiöissä y. m. Siksi on saatava muutoksia myöskin erinäisiin näitä asioita koskeviin lainsäädännön kohtiin. Siksi valiokunta esittää, että hallitus antaisi eduskunnalle esityksen laiksi, että ulkomaalaisille kävisi mahdottomaksi osakeyhtiöiden y. m. avulla hankkia maata Viipurin läänissä.

B. Muukalaisen maanomistuksen palauttaminen suomalaisille.

Sen laajuus. Saadakseen selville muukalaisen maanomistuksen laajuuden Karjalan kannaksella, asetti Vaasassa toiminut senaatti jo talvella 1918 erikoisen Karjalan kannaksen tilastokomitean, joka sai tehtäväkseen tilaston laatimisen muukalaisen maanomistuksen laajuudesta kannaksella. Huhtikuun alussa t. v. julkaisi komitea seuraavan tilaston Karjalan kannaksen pitäjissä löytyvistä, ulkomaalaisten omistamista maakiinteistöstä:

Pitäjä	Manttaali	Tilojen luku	Palstatilojen luku	Viljeltyä ha	Kokonaispinta-ala ha
Uusikirkko	13,5813	367	1725	2165,56	28249,46
Kivennapa	4,3134	134	3649	869,29	9571,27
Kuolemajärvi	2,5212	74	250	315,29	3356,66
Muolaa	1,1852	33	531	191,79	2481,70
Viipurin pitävä		42	48	645,00	2593,09
Johannes		7	6	192,10	1064,13
Heinjoki		13	6	137,98	1818,84
Koivisto		36	14	113,82	513,75
Rautu		29		357,25	2377,58
Pyhäjärvi		4		89,18	467,83
Käkisalmi		6		67,85	502,88
Sakkola		4		56,30	294,10
Metsäpirtti		6		56,22	143,60
Antrea		17		55,50	393,41
Räisälä		1		24,64	80,96
Kaukola		1		12,35	66,34
Valkjärvi		1			9,92
Yhteensä		775	6229	5350,63	53978,55

Taulukkoa tarkastellessa pistää silmään se seikka, että lähes puolet muukalaisten omistamista viljelytiloista sijaitsee Uudenkirkon pitäjässä ja että muukalaisten hallussa olevasta kokonaispinta-alasta on enemmän kuin puolet yksistään mainitussa pitäjässä. Lähinnä seuraavassa pitäjässä, Kivennavalla (ja Terijoella) on taas palstatilojen lukumäärä runsaasti enemmän

kuin puolet muukalaisten omistamasta palstatilamäärästä koko kannaksella.

Mitä tulee yleensä muukalaisen maanomistuksen laajuuteen Karjalan kannaksella, on myönnettävä, ettei se ole niin varsin suuri. Kokonaispinta-ala on vain 53,978,55 ha ja viljellyn maan pinta-ala 5,350,63 ha. Kahden ensiksi mainitun pitäjän, Uudenkirkon ja Kivennavan (ja Terijoen) muukalainen maanomistus sisältää muutamissa suhteissa enemmän kuin $\frac{3}{4}$ koko kannaksen muukalaisesta maanomistuksesta. Niinpä on maanviljelystiloja näissä kahdessa pitäjässä yhteensä 501 l. 64,8 % kaikista muukalaistiloista koko kannaksella, palstatiloja 5,374 l. 86,3 %, viljeltyä maa-alaa yhteensä 3,035,38 ha l. 56,7 % ja kokonaispinta-alaa 37,820,73 ha l. 70,7 %.

Vertaamalla toisiinsa tilastokomitean ja v. 1907 julkaistun Tilattoman väestön alakomitean maanomistusta koskevia numeroita, saamme tietää, kuinka suuren prosenttimäärän suomalaisiin verrattuna muukalaiset omistavat maata. Mainittuja eri lähteitä käyttämällä saamme seuraavan taulukon:

Kunta	Tilusalaa oli			Viljeltyä maa-alaa oli		
	Yhteensä ha	Siitä muukalaisilla		Yhteensä ha	Siitä muukalaisilla	
		ha	%		ha	%
Uusikirkko	79389	28249	35,6	10534	2165	20,5
Kivennapa	59180	9571	16,2	10634	869	8,2
Kuolemajärvi	35320	3356	9,5	3048	315	10,3
Muolaa	58610	2481	4,2	10346	191	1,8
Viipurin pitäjä	100310	2593	2,6	21222	645	3,0
Johannes	19077	1064	5,6	2655	192	7,2
Heinjoki	28525	1818	6,3	3432	137	3,9
Koivisto	29163	513	1,7	3707	113	3,0
Rautu	26618	2377	8,9	6971	357	5,1

Kuten edellä olevista numerotiedoista käy selville, ei Karjalan kannaksen eri kunnissa, muutamia lukuunottamatta, ole niin paljon muukalaisten omistamia maatiloja, että niiden

palauttaminen suomalaisiin käsiin tuottaisi ylivoimaisia vaikeuksia. Karjalan kannaksen komitea onkin sitä mieltä, että on ryhdyttävä kiireellisesti sellaisiin toimenpiteisiin, joiden avulla voitaisiin hankkia takaisin suomalaisten käsiin muukalaisten hallussa olevat maanviljelystilat ja sillä tavalla tukea vankan suomalaisen pienviljelijäluokan muodostamista Karjalan kannakselle.

Etelä-Karjalan
Asutus-
toimisto.

Tässä tarkoituksessa onkin komitea ottanut muutamia aloitteita, joista useat ovat jo saaneet asianomaisten myötätuntoa ja kannatusta puolelleen. Yhdeksi sellaiseksi toimenpiteeksi, jonka avulla voitaisiin tukea pyrkimystä sekä suomalaisen maanviljelijäluokan lisäämiseksi että muukalaisen maanomistuksen vähentämiseksi katsoo Karjalan kannaksen komitea erikoisen Etelä-Karjalan asutustoimiston ja sen välittömässä yhteydessä toimivan Maanvälitystoimiston perustamista.

Näitä mainittuja toimistoja varten on Karjalan kannaksen komitea, neuvoteltuaan asiasta Asutushallituksen edustajain kanssa, laatinut sääntöluonnokset, jotka komitean puolesta on jätetty Suomen Valtioneuvoston vahvistettavaksi huhtikuun 10 pv. t. v. ¹⁾

Julkaisemme ne kokonaisuudessaan :

*Luonnosehdotus Etelä-Karjalan asutustoimiston
ohjesäännöksi.*

Asutustoimiston tehtävät.

1 §.

Asutustoiminnan edistämistä varten Viipurin lääniin kuuluvissa Rannan, Kymin, Lappeen, Jääsken, Äyräpään ja Käki-salmen kihlakunnissa perustetaan erityinen asutushallituksen johdon ja valvonnan alla toimiva asutustoimisto, jonka kotipaikkana on Viipurin kaupunki. Toimistoa kutsutaan Etelä-Karjalan asutustoimistoksi.

¹⁾ Valtioneuvosto lähetti asian lausunnon antamista varten Asutushallitukselle, joka puolsi Etelä-Karjalan Asutustoimiston perustamista ja palautti asiakirjat Valtioneuvoston Maatalousministeriöön jo 9 pv. toukok. Kiirehtimisistä huolimatta ei Maatalousministeriö ole asiaa vielä käsitellyt.

2 §.

Asutustoimiston tehtäviin kuuluu:

1) Ehdottaa asutustoimintaa koskevia toimenpiteitä piiriinsä kuuluvalla alueella, tällöin erityisesti silmälläpitäen, että suomalaista talonpoikaisasutusta saadaan tällä alueella mahdollisuuden mukaan lisääntymään.

2) Asutushallitukselta saamiensa tarkempien ohjeiden mukaan johtaa piirissään olevien asutuslautakuntien toimintaa sekä valvoa että näille annetut tehtävät tulevat asianmukaisesti ja aikanaan suoritetuiksi, ollen toimiston, missä asutuslautakunnat ilmeisesti laiminlyövät tehtävänsä, ilmoitettava tästä asutushallitukselle.

3) Valvoa, että tilattoman väestön aseman parantamiseksi toimiston piirissä annettuja lainoja käytetään ja niistä muodostettuja kassoja hoidetaan voimassa olevien määräyksien mukaan sekä että näihin tarkoituksiin valtion antamia lainoja ja varoja käytetään aiotulla tavalla ja että ehdot muuten täytetään.

4) Antaa toimiston piirissä oleville kunnille ja asutustoimintaa varten muodostetuille yhtymille niin myös yksityisille maanomistajille, näiden luovuttaessa alueita tilattomille, neuvoja asutustoimintaa koskevissa asioissa.

5) Asutushallituksen ohjeiden mukaan kerätä alueeltaan asutustoimintaa koskevaa tilastoa.

6) Antaa asutushallitukselle vaadittaessa lausuntoja asutustoimen alaan kuuluvissa kysymyksissä.

7) Pitää silmällä, että toimiston sihteerinä toimiva asutustarkastaja ja hänen apulaisensa täyttävät velvollisuutensa ja jos huomaa laiminlyöntiä, siitä kohta asutushallitukselle ilmoittaa.

8) Välittää piiriinsä kuuluvalla alueella maan hankkimista tilattomalle väestölle sekä muille, jotka tarvitsevat omaa maata maatalouden harjoittamista varten.

Asutustoimiston kokoonpano ja toiminta.

Asutustoimistoon kuuluu puheenjohtaja sekä kaksi jäsentä ja kaksi varajäsentä. Nämä valitsee asutushallitus, jäsenistä ja varajäsenistä toisen niistä kolmesta henkilöstä, jotka ovat erikseen kumpaakin näistä toimista saaneet Karjalan kannaksen asutuslautakuntain enimmät äännet sekä toisen niistä myös kolmesta henkilöstä, jotka ovat näihin toimiin samalla tavoin saaneet asutustoimiston piiriin kuuluvien muiden asutuslauta-

kuntain enimmäkseen. Puheenjohtaja, jäsenet ja varajäsenet valitaan neljäksi kalenterivuodeksi, ollen toisen jäsenistä ja varajäsenistä heidät ensi kertaa valittua arvan mukaan erottava kahden vuoden kuluttua. Puheenjohtajan ollessa estettynä toimii puheenjohtajana jäsenistä se, jonka asutushallitus on puheenjohtajaksi määrännyt.

Asutustoimisto kokoontuu tarpeen vaatiessa ja on päätösvaltainen puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan sekä yhden jäsenen ollessa saapuvilla, jos nämä ovat asiasta yhtä mieltä.

Asutuslautakuntain ehdotus asutustoimiston jäseniksi tehdään asutuslautakunnan kokouksessa ja on kullakin asutuslautakunnalla yksi ääni.

Asutustoimisto voi kokouksiinsa kutsua asiantuntijoita, joilla kuitenkin ei ole äänivaltaa.

Maanvälitystoimisto.

5 §.

Maanvälitystoimiston tarkoituksena on Etelä-Karjalan asutustoiminnan edistämiseksi tarvittavien maakiinteistöjen ostaminen ja välittäminen.

6 §.

Maanvälitystoimiston tehtäviin kuuluu:

1) Valvoa Karjalan kannaksella tapahtuvia tilankauppoja erikoisesti kiinnittäen huomiota siihen, ettei yksityisistä kiinteistökaupoista koidu vaaraa kannaksen suomalaiselle viljelykselle.

2) Välittää suorastaan omaa maata tarvitseville maakiinteistöjä tai ostaa niitä valtion lukuun vastedes tilattomalle väestölle jaettavaksi.

3) Tukea ja avustaa kaikilla tavoin kuntien ja yksityisiä yrityksiä y. m. s., joilla on sama tarkoitus.

4) Panna täytäntöön asutustoimiston antamat määräykset maanvälitystoiminnan suhteen.

7 §.

Maanvälitystoimiston johtajana toimii maakiinteistökaupan erikoisesti perehtynyt henkilö. Hänelle asetetaan tarpeen mukaan apulaisia maanarvioimisia, maanostoja, tarkastustehtäviä ja konttoritöitä varten.

8 §.

Maanvälityслиike järjestettäköön liikeperiaatteita noudattaen, ollen tällöin otettava huomioon:

että toimisto ei välitä muiden kuin 2 §:n 8:ssa kohdassa mainittujen kiinteistöjen kauppoja ja sanotussa kohdassa mainittuihin tarkoituksiin;

että toimisto saa ottaa palkkiota välityksestään korkeintaan — $\frac{1}{2}$ %, jos kauppahinta on alle — markkaa ja — $\frac{1}{2}$ %, jos kauppahinta nousee yli mainitun määrän;

että toimiston kiinteistöjen kauppojen välityksistä saamat palkkiot käytetään etupäässä maanvälityслиikkeestä aiheutuvien menojen peittämiseksi, mutta jos ylijäämää jää, on se käytettävä asutustoimiston määräysten mukaan toimiston ajamien muiden tarkoituserien toteuttamiseksi.

Jättäessään Suomen Valtioneuvostolle edellä esitetyt luonohdotukset, Karjalan kannaksen komitea anoi,

että Suomen Valtioneuvosto vahvistaisi mukana seuraavan ehdotuksen Etelä-Karjalan asutustoimiston ohjesäännöksi, ja

että Suomen Valtioneuvosto myöntäisi Etelä-Karjalan asutustoimistoa varten tarvittavan vuotuisen määrärahan.

Kun muukalaisten hallussa olevien maatilojen hankkiminen takaisin suomalaisille viljelijöille on suuria rahasummia kysyvä yritys, on Karjalan kannaksen komiteassa pohdittu myöskin kysymystä varojen hankkimisesta puheena olevaan tarkoitukseen. On käännytty eräitten yksityisten rahalaitosten puoleen, joista muutamat ovat ilmoittaneet olevansa halukkaita järjestämään tarkoitusta varten sopivia kiinnityslainoja.

Samoin on komitean toimesta laadittu sääntöluonnos Osakeyhtiöksi Karjalan kannaksen sivistys- ja maatalousolojen kehittämistä varten 2 $\frac{1}{2}$ miljoonan mkan pääomalla tarkoituksella edistää Karjalan kannaksen sivistys- ja maatalousoloja m. m. hankkimalla Karjalan kannaksella asuivilta ulkomaalaisilta maakiinteistöjä ja välittämällä niitä pikkuviljelijöille.

Tämän yrityksen toteuttaminen samoin kuin ensin mai-

Yksityiset varat ja Osakeyhtiö.

nittu yksityisten rahalaitosten apuun turvautuminen ovat kuitenkin toistaiseksi jätetyt lepäämään osittain siitä syystä, että yhä tiukemmaksi käyvä rahojen saanti vaikeuttaa suunnitelmien täytäntöönpanoa. Mutta sen lisäksi on syynä tähän toistaiseksi hylkäävään kantaan ollut vaikuttamassa painavat periaatteellisetkin syyt.

Valtion apu.

Karjalan kannaksen komitea on yleensä kaikkiin Karjalan kannaksen parannustoimenpiteisiin nähden asettunut sille kannalle, että vaikkakin yksityinen ja oma apu on varsin tehokas keino Karjalan kannaksen aseman kohottamiseksi, kuitenkin tarvitaan ennen kaikkea julkisten laitosten, valtiovallan ja kuntien tehokasta osanottoa asioiden ratkaisemiseksi. Ne syyt, jotka ovat johtaneet Karjalan kannaksen olot niiden nykyiselle kannalle, ovat siinä määrin historiallisten olojen luomat, että olisi kohtuutonta vaatia paikkakunnan lapsipuolen asemassa ollutta väestöä yksistään omin voimin luomaan päältä pois niiden aiheuttamat epäkohdat. Sen lisäksi suorastaan velvoittavat ne puutteellisuudet, jotka aikasemmin ovat tässä suhteessa ilmenneet Suomen hallituksen toiminnassa, nykyistä valtiovaltaa kiinnittämään vakavaa huomiota Karjalan kannaksen kysymykseen.

Tähän viitaten on Karjalan kannaksen komitea sitä mieltä,

että valtiovallan on tehokkaasti otettava osaa niiden varojen hankkimiseen, joita tarvitaan muukalaisten hallussa olevien maatilojen hankkimiseksi suomalaisille viljelijöille.

Kunnallispoli-
tiikka.

Komiteassa on myöskin laajasti keskusteltu siitä, missä määrin kuntien olisi tuettava pyrkimyksiä suomalaiskansallisen asutuksen lujittamiseksi kannaksella ja on tultu siihen lopputulokseen,

että Karjalan kannaksen kuntien kunnallispolitiikan tärkeimpiä tehtäviä on suomalaisen asutustoiminnan edistäminen Karjalan kannaksella.

Kunnat tulisivat jo verrattain tehokkaalla tavalla ottamaan osaa suomalaisen asutustoiminnan edistämiseen, jos edellä mainittu suunnitelma Etelä-Karjalan asutustoimistoksi saataisiin toteutetuksi. Kun kuitenkin hallituksen asettama tilastokomitea on tehnyt hallitukselle ehdotuksen Karjalan kannaksen komiteassakin keskustelun alaisena olleesta suunnitelmasta, että kunnat, laskemalla liikkeelle obligatsioneja, joiden myymisestä huolehtisi erikoinen Karjalan kannaksen hypoteekkipankki ja kun mainittu ehdotus toteutettuna erittäin suuressa määrässä edistäisi niitä tarkoituseriä, joita Karjalan kannaksen komiteallakin on, pitää komitea erittäin suotavana,

Kannaksen hypoteekkipankki.

että kunnat saisivat oikeuden laskea liikkeelle maiden oston tarvittavia obligatsioneja ja

että suunnittelun alaisen Karjalan kannaksen hypoteekkipankin perustamista kiirehdyttäisiin.

Ottaessaan selville, mitä mahdollisuuksia olisi päästä käskiksi muukalaisten omistamiin maatiloihin muuta tietä kuin lunastusta käyttämällä, on Karjalan kannaksen komitea kiinnittänyt huomiota siihen, että useiden kannaksella löytyvien muukalaisten maanomistusoikeus on epäselvä ja vaatisi oikeudellista tutkimista. Vaikka aikasempina aikoina huomattiinkin, että muukalaisten omistusoikeus ei ollut varmalla pohjalla, ei asiaa uskallettu ruveta penkomaan ja moinen asian oikeudellinen tutkimus olisi pian korkeammalta taholta tulleesta määräyksestä lopetettu.

Omistussuh-
teiden tutki-
minen.

Kun nyt ei enää ole olemassa näitä esteitä asian oikeudelliselle tutkimiselle, olisi sellainen kaikkiin muukalaisten omistamiin tiloihin nähden pantava täytäntöön. Komitean tietoon on tullut jo muutamia tapauksia, joista käy ilmi, että asia sietää koko laajuudessaan tarkkaa ja perin pohjaista tutkimista. Kuvaavina esimerkkeinä näistä mainittakoon seuraavat tapaukset.

Aikoinaan oli Venäjän valtion omistamalle Raivolan rauta-tehtaalle m. m. myönnetty oikeus tehtaan alle kuuluvista erinäisten Uudenkirkon (V.I.) pitäjän kylien lahjoitustilojen mestä ottaa polttopuita ja hiiliä tehtaan tarpeisiin. Myöhemmin lakkasi tämä metsien yleinen käyttöoikeus siten, että näiden kylien metsämaista lohkaistiin tehtaalle määrätty alue täydellä omistusoikeudella. Näin syntyi n.k. Systerbäckin I. Uchtomskin, I. Hrussoffiin metsäalue, joilla nimillä kansa on sitä kutsunut sen mukaan, ketkä siinä ovat menneinä aikoina isännöityä pitäneet. Alue sijaitsee Kanneljärven, Liikolan, Kuuterselän, Raivolan ja Sykelän kylien välillä käsittäen alkuaan päälle $10^{1/2}$ tuhatta vanhaa tynnyrinalaa.

Periaatteessa oli senaatti lohkaisemisen päättänyt jo 1 pv. huhtikuuta 1869. Mutta vasta kuusi vuotta myöhemmin se tuli toteutetuksi. Helmikuun 12 pv. 1875 antoi nim. senaatin maanviljelystoimituskunta Viipurin läänin kuvernöörille määräyksen jaon I. lohkaisemisen toimittamisesta. Tämän määräyksen mukaan toimitettiin lohkaus seuraavan kesän kuluessa ja sai se erinäisillä muutoksilla senaatin vahvistuksen kamaritoimituskunnan päätöksellä 2:lta p:ltä toukokuuta 1876. Silloin kun jako toimitettiin, ei Raivolan tehtaan isäntänä enää esiintynyt Venäjän valtio, vaan oli Venäjän tykistöhallitus, jonka alaisena tehdas oli lähinnä ollut, myynyt sen ruhtinas Espere Uchtomskille, jolle viimeiseksi mainittujen senaatin päätösten mukaan kaikki erikoisoikeudetkin siirtyivät. Sittemmin on alue kulkenut kädestä käteen ja omistaa sen tätä nykyä muudan venäläinen osakeyhtiö.

Aikoinaan kuuluisa metsä on eri kertoja hakattuna tullut lopulta niin hävitetyksi, että alue nyt esiintyy suunnattomana raiskiona. Viimeinen metsänotto I. paremmin sanoen hävitys toimitettiin n. k. polttokomitean tiliin, joka lienee teettänyt sieltä halkoja toistasataatuhatta kuutiosyltä, joista melkoinen osa kapinan jälkeen siirtyi sotasaaliina Suomen valtiolle.

Toinen komitean tietoon tullut tapaus koskee Lintulan lahjoitusmaan kantatilaa.

Kun Lintulan lahjoitusmaan viimeinen omistaja todellinen valtioneuvos Theodor Neronoff v. 1879 myi osan Lintulan lahjoitusmaasta Suomen valtiolle, pidätti hän itselleen jäljelle jääneestä osasta kantatilan, Lintulan hovialueen, joka vastasi veroltaan $1^{7/16}$ mantt. Tästä Lintulan hovitilasta, joka uuden verollepanon mukaan on $0,44$ mantt., lahjoitti valtioneuvos Neronoff osan I. $0,19$ mantt. ja myi loppuosan $0,25$ mantt.

„Lintulan Pyhän Kolminaisuuden Naisyhdistykselle Suomessa“. Tämä naisyhdistys on kuitenkin todellisuudessa kreikkalais-katolilainen naisluostari ja perustettu Suomen alueelle vastoin perustuslakejamme. Entisen Venäjän keisarikunnan pyhän synodin asiakirjoissa käytetäänkin luostarinimitystä, mutta Suomessa on sitä nimitetty „naisyhdistykseksi“ ja sillä tavoin on voitu kiertää perustuslakiemme määräykset.

Tämän lisäksi on mainitun „luostarin“ omistusoikeus sille myytyyn kantatilan osaan nähden epäselvä. Neronoffin kuoltua nostivat hänen perillisensä oikeusjutun „luostaria“ vastaan väittäen, ettei „luostari“ ole maksanut sovittua kauppahintaa. Oikeudenkäynti kuitenkin raukesi, kun Neronoffin perilliset äkkiä hävisivät ja kanne näin kumottiin.

Myöskin on Lintulan „luostari“ saanut lahjoituksena n. s. Kaukjärven metsäpalstan, joka Suomen senaatin päätöksellä 26 pv. tammikuuta 1886 selitettiin rälssitilaksi ja jonka sen aikaisempi vuokraaja lunasti itselleen ruhtinas Uchtomskilta. Tämä tila on uuden verollepanon mukaan 0,18 mantt. ja kuljettuaan kädestä käteen monen venäläisen kesken, joutui vihdoin lahjoituksena mainitulle luostarilaitokselle.

Yllä kerrottujen tapausten perusteella onkin Karjalan kannaksen komitea kahdessa eri kirjelmässä kääntynyt Valtioneuvoston puoleen, Uudenkirkon metsäalueen asiassa jo maalisk. 26 pv. t.v. ja Lintulan luostarin asiassa toukokuussa t.v. anoen, että kumpaankin tapaukseen nähden pantaisiin toimeen tarkka oikeudellinen tutkimus. Jälkimäisen kirjelmän yhteydessä pyysi Karjalan kannaksen komitea, koska on varsin todennäköistä, että tämänlaatuisia epäselviä omistussuhteita löytyy kannaksella ties kuinka paljon,

että kaikkien Karjalan kannaksella löytyvien muukalaisten omistamien maatilojen suhteen pantaisiin toimeen tarkka oikeudellinen tutkimus.

Tämän lisäksi yhtyy Karjalan kannaksen komitea kannattamaan kansanedustaja Vilho Nikkasen y.m. asiassa tekemää eduskunta-alotetta,

että Eduskunta kehoittaisi Hallitusta viipymättä toimeenpanemaan tarkan tutkimuksen

Karjalan kannaksella sijaitsevien erinäisten lahjoitusmaatilojen ja muidenkin vierasmaalaisten omistamien maa-alueiden todellisen omistusoikeuden selville saamiseksi.

Tätä painoon pantaessa on ilmestynyt jo asiaa koskeva eduskunnan laki- ja talousvaliokunnan mietintö, jossa myös huomautetaan, että venäläisten haltuun on jäänyt laajoja maa-aloja Karjalan kannaksella ja suoranaiseksi vaaraksi suomalaisille on koitunut venäläistulva kannakselle. Maanomistusolot ovat sen vuoksi siellä erittäin sekavat ja venäläisten omistusoikeuskin useissa tapauksissa tiloihin hyvin hämärä. Sellaisina mainitaan m.m. omistusoikeus Systerbäckin maa-alueeseen Uudellakirkolla ja Lintulan lahjoitusmaahan Kivennavalla. Systerbäckin alue on 10,500 tynnyrinalaa. Valiokunnan mielestä valtion olisi ryhdyttävä näitä oloja nyt tutkimaan ja järjestämään. Tiloista voitaisiin saada kannaksella monta itsenäistä maanviljelystilaa. Oikeusloukkaukset maanomistusalalla tulisi kannaksella korjata. Lahjoitusmaitten joukossa on varmaan sellaisiakin, jotka kuuluvat valtiolle ja siksi olisi hallituksen valvottava tässä etujansa.

Sekä kannaksen onnettomien maanomistusolojen järjestämisen vuoksi että valtion omien etujen ja venäläisen maanomistuksen ehkäisemisen kannalta pidetään tärkeänä, että kannaksella jo ennen rauhan tuloa ryhdytään ponteviin toimiin kannaksen kansan pelastamiseksi venäläisvaaralta. Valiokunta ehdottaakin siksi, että hallitus viipymättä panisi toimeen tutkimuksen Karjalan kannaksella olevien erinäisten lahjoitusmaatilojen omistusoloista ja ulkomaalaisten omistusoikeudesta tiloihinsa.

Tässä yhteydessä on syytä huomauttaa siitä viime-aikoina havaittavissa olevasta ilmiöstä, joka on tullut komitean tietoon. Tarkoitamme sitä, että Karjalan kannaksella asuvat venäläiset maanomistajat ja keinottelijat ovat alkaneet myydä maatilojaan ja huvilapalstojaan — toisille venäläisille. Tämän johdosta kääntyi Karjalan kannaksen komitea toukokuun

3 päivätyllä kirjelmällä Valtioneuvoston puoleen. Kirjelmässä sanotaan m. m.

„Kun eduskunnassa on parhaillaan tekeillä laki, jonka tarkoituksena on kieltää ei ainoastaan venäläisiltä vaan kaikilta vierasmaalaisilta oikeus hankkia kiinteistöjä koko Viipurin läänissä ja kun sitäpaitsi on suunnittelun alaisena useita toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on vaikuttaa siihen suuntaan, että Karjalan kannaksella olevat muukalaisten omistamat kiinteistöt saataisiin suomalaisiin käsiin, sotii venäläisten harjoittama kiinteistökauppa mainittuja pyrkimyksiä vastaan ja vaikeuttaa niiden toteuttamista.

Tämän vuoksi pyytää Karjalan kannaksen komitea saada kiinnittää Suomen Valtioneuvoston huomiota edellä esitettyyn asiaintilaan ja pyytää,

että Suomen Valtioneuvosto ryhtyisi kiireellisiin ja kyllin tehokkaisiin toimenpiteisiin Karjalan kannaksella venäläisten kesken tapahtuvien kiinteistökauppojen estämiseksi.»

Muukalaisten halua luopua maataloistaan ei olisi kuitenkaan millään tavalla lamautettava. Päin vastoin olisi suomalaisten päästävä niihin käsiksi. Se onkin verrattain helppoa, sillä useat venäläiset ja muut ulkomaalaiset tuntuvat olevan halukkaita myymään tilansa suomalaisillekin, jos vaan sopivia ostajia löytyy. Sen lisäksi on alkanut näkyä yhä useammin virallisia kuulutuksia, joiden mukaan venäläisten omistamia tiloja myydään pakkohuutokaupalla, jolloin niiden hinta saattaa jäädä hyvinkin alhaiseksi. Tämän johdosta Karjalan kannaksen komitea lausuu käsityksensä,

että nykyistä ajankohtaa on pidettävä erikoisen sopivana suomalaisen asutuksen edistämiseksi Karjalan kannaksella, ja

että toimenpiteitä, jotka tarkoittavat ulkomaalaisten hallussa olevien maiden siirtämistä suomalaisiin käsiin, olisi pontevasti kiirehditävä.

C. Huvilakysymys.

Monin verroin vaikeampi tehtävä, kuin muukalaisten hallussa olevien maanviljelystilojen palauttaminen suomalaisiin käsiin, on huvilakysymyksen järjestäminen Karjalan kannaksella. Edellä, kuvattaessa historiallisia vaihteita, on mainittu, kuinka huvila-asutus kannaksella on saanut alkunsa. Ensimmäinen se oli vähäistä ja rajoittui sen valtaama alue vain rajan läheisimpiin seutuihin ja rautatien varsille. Mutta 1890 luvulla alkaa muukalainen huvila-asutus siirtyä yhä laajemmalle, rautatien molemmin puolin valloitettu huvila-alue levenee ja vuosisadan vaihduttua alkaa se pelottavalla voimalla laajenemistaan laajeta. Toisina vuosina se osoitti jonkun verran pysähtymistä uudistuakseen seuraavana kesänä sitä runsaampana.

Huvila-
asutuksen
laajuus.

Huvila-asutuksen laajuutta esittävät numerotiedot, jotka komitealla ovat olleet käytettävissä, ovat osittain vanhettuneet ja rajoittuvat vain osiin kannasta. Mutta nekin ovat omiaan valaisemaan muukalaistulvan laajuutta.

Nimismiehille näytettyjen passien luvusta voi suunnilleen päätellä muukalaisten kesä-asukkaiden paljouden. V. 1896 oli näytettyjen passien lukumäärä Kivennavan pitäjässä 6,282. Jos katsotaan jokaista passia vastaavan vähintään kolme henkeä, oli muukalaisten lukumäärä mainittuna vuotena yksistään Kivennavan pitäjässä noin 20,000. Kymmenen vuotta myöhemmin oli yksistään silloin vielä Kivennavan pitäjään kuuluvan Terijoen nimismiespiirissä näytettyjen passien lukumäärä 10,114 ja koko Kivennavan pitäjässä 12,537, joten muukalaisten kesä-asukkaiden lukumäärä mainitussa pitäjässä oli noussut kymmenessä vuodessa lähes kaksinkertaiseksi i. noin 40,000. Sen jälkeen on Terijoen nimismiespiirissä näytetty passeja v. 1909 13,750, v. 1910 13,800, v. 1911 noin 15—16,000 kpl., joten viimeiksi mainittuna kesänä asui yksistään Terijoen nimismiespiirissä lähes 50,000 muukalaista kesä-asukasta paikkakunnan vakituisen suomalaisen väestön noustessa 3,500. Ei liene liioiteltua, jos sanoo, että kaikkein

vilkasliikkeisimpinä kesinä on koko Karjalan kannaksella ollut noin 100,000 muukalaista kesä-asukasta.

Tällainen väenpaljous ei luonnollisesti asu taivasalla, vaikka matkustaja saakin ihmettelemästä lakattuaan ihmetellä, minkälaisissa hökkeleissä useimmat pietarilaisista kesä-asukkaista ovat tyytyneet asumaan. On kuitenkin paljon tavattoman upeita loistohuviloita komeine puutarhoineen, siroine käytävineen, kukkaisistutuksineen, keinotekoisine suihkukaivoineen j. n. e.

Huviloitten
lukumäärä.

Huviloidenkin lukumäärää koskevat tiedot ovat vanhettuneita. V. 1908 oli Kivennavalla huviloita yhteensä noin 3,800, Uudellakirkolla 770, Muolaassa 300, Koivistolla ja Kuolemajärvellä 40 j. n. e. V. 1912 oli Terijoen nimismiespiirissä noin 5,000 huvilaa. Senjälkeen ei niiden lukumäärä liene sanottavasti kasvanut. Useimmat huviloista ovat muukalaisten omia. Noin 20 % kaikista huviloista voidaan laskea olevan suomalaisilla, jotka ovat vuokranneet ne kesittäin.

Myöskin palstatilojen suuri lukumäärä kannaksella osoittaa huvila-asutuksen laajuutta. V. 1907 oli Äyräpään ja Rannan kihlakunnissa palstatiloja yhteensä 6,045 kpl. Ne ovat pieniä, pinta-alaltaan tavallisesti 1—2,5 ha suuruisia ja tarkoitettut huvilapalstoiksi. Viime vuonna asetettu hallituksen tilastokomitea on laskenut, että v. 1919 oli muukalaisten hallussa seuraavat määrät palstatiloja:

Palstatilojen
luku.

Uudellakirkolla	1,725
Kivennavalla (ja Terijoella) . . .	3,649
Kuolemajärvellä	250
Muolaassa	531
Viipurin pitäjässä	48
Johanneksessa	6
Heinjoella	6
Koivistolla	14
Yhteensä	6,229

Miten on näitten huvilapalstojen suhteen meneteltävä? Onko niiden edelleen sallittava olla muukalaisten hallussa ja

onko huvila-asutusta edelleen kehitettävä? Vai ovatko huvilapalstat saatavat muukalaisilta pois ja millä keinoin? Mitä niille on sitten tehtävä, jos palstatilat mahdollisesti saataisiin suomalaisiin käsiin? Olisiko näissä uusissa olosuhteissa vielä huvila-asutusta sallittava? Nämä ja monet muut samallaiset kysymykset vaativat ja odottavat ratkaisua, joka, se täytyy myöntää, ei ole varsin helppo.

Huvila-asutuksen puolesta.

Voidaanhan näet huvila-asutuksen säilyttämisen puolesta Karjalan kannaksella esittää paljon painavia näkökohtia. Sanotaan: huvila-asutus kannaksella on maantieteellinen välttämättömyys, koska Pietari on aivan kannaksen äärellä. Se tuottaa väestölle taloudellista hyvinvointia ja kohottaa sen aineellista tilaa. Varakas huvilaväestö tuo maahan rahaa ja vilkastuttaa liike-elämää, huvila-alue tarjoaa hyvän markkina-paikan maataloustuotteille ja elvyttää senkautta maataloutta. Edelleen väitetään, että paikkakunnan väestö on jo tottunut saamaan elatuksensa huvila-asutuksen tuottamista ansioista, että se ei kykene muulla tavoin elämään.

Huvila-asutusta vastaan.

Nämä väitteet pitävät kyllä osittain paikkansa. Mutta vain osittain. Huvila-asutuksen tuottamat edut ovat varsin mitättömät niiden haittojen rinnalla, joita se on Karjalan kannaksella aiheuttanut ja vain pintapuolinen sivustakatsoja saattaa asettaa valopuolet varjopuolien edelle.

Se hyvinvointi, jonka huvila-asutus on tuonut tullessaan rajoittuu siihen, että pietarilaisten kesäasukkaiden antimilla toimeentuleva väestö elää kesäkuukaudet niillä rahakolikoilla, joita se „herroja“ kumartamalla, kuskaamalla heitä asemalta huvilalleen, kantamalla heidän kapsäkkejään tai toimittamalla heille pikkupalveluksia, ansaitsee, mutta näkee koko talven nälkää. Nekään, jotka ovat niin onnellisessa asemassa, että voivat esiintyä huvilain vuokraajina, eivät ansaitse niin paljon, että kykenisivät koko vuoden vuokratuloilla elämään. Vain muutamille harvoille, muulla tavalla varakoituneille on huvilain vuokraus koitunut sievoiseksi sivutuloksi.

Se rahanrunsaus, jonka huvila-asutus tuo maahan, joutuu suhteellisesti pienessä määrässä suomalaisten hyväksi. Suurin

osa huvila-asutuksen kuluttamista elintarpeista tuotiin ennen Pietarista ja venäläiset välittäjät ja yhä lisääntyvät vieraskieliset kauppiaat pistävät voitot taskuihinsa. Missä määrin nekään suomalaiset liikemiehet, jotka hyötyivät huvila-asutuksesta, olivat paikkakuntalaisia, selvisi jokaiselle, joka vain kerrankin ajoi esim. pitkin Terijoen pääkatua. Melkein kaikki ilmoituskilvet osoittivat suomalaisen liikkeen alkuperäksi Helsingin tai Viipurin — jos lukija kykeni saamaan sen selville, sillä ilmoituskilvet olivat suurimmaksi osaksi ryssänkielisiä. Poikkeuksia luonnollisesti löytyi, mutta yleisenä ilmiönä esiintyi esittämämme kuva. — Mutta se runsas rahatulva tuntui kyllä sikäli jokaisen kukkarossa, että Karjalan kannas oli Suomen kallein paikkakunta.

Mitä taas tulee siihen, että huvila-asutus vaikuttaisi elyvätvästi maatalouteen, on Karjalan kannaksella tultu tässä suhteessa aivan päinvastaisiin kokemuksiin. Huvila-asutus juuri on vierottanut kannaksen väestöä maataloudesta ja synnyttänyt sen veltostuneen, mihinkään todelliseen työhön kykenemättömän irtolaisväestön, joka on kannaksen onnettomin kerros. Aikaisemmat tutkimukset ovat selvästi osoittaneet, että ajurin ammatti houkutusineen on saanut monen tilallisen jättämään auransa ja mantunsa sekä siirtymään kannaksen proletariaattiin.

Nykyinen tilanne osoittaa selvästi, miten taloudellisesti heikkoa tuo Karjalan kannaksen tilaton väestö on ollut. Kun sen ainoa elämisen mahdollisuus rajan sulkemisen kautta hävisi, on se joutunut kerrassaan kykenemättömäksi ansaitsemaan elatustansa muulla tavoin kuin häpeällisellä gulassauksella ja salakuljetuksella. Ovatpa useat talollisetkin samallaisessa asemassa joutuen hankkimaan elatustaan näillä alhaisilla keinoilla. Toiselta puolen taas osoittaa viimeiksi kulunut aika, että kannaksen väestön parempi aines kykenee elämään ilman huvila-asutustakin. On ilmennyt sellaisia ilahuttavia tapauksia, että entisissä venäläisten vuokraamissa puutarhoissa lainehti viime syksynä keltainen ruis.

Huvila-asutusta vastaan on vielä mainittava eräs näkö-

kohta, johon meidän uudessa asemassamme on kiinnitettävä mitä vakavinta huomiota. Tarkoitamme sitä vaaraa, jonka maamme rajojen sisäpuolella asuva vieraan valtakunnan väestö tuottaa sotilaallisessa puolustuskysymyksessä. Kymmeniin tuhansiin nouseva, ahtaalle alueelle sullottu vieraan maan väestö, jonka joukossa saattaa vilisemällä vilistä vakoilijoita, on tilaisuudessa tutkimaan yksityiskohdittain kaikki ne toimenpiteet, joihin täällä ryhdytään puolustustarkoituksissa.

Kun näihin mainittuihin näkökohtiin vielä lisätään huvila-asutuksen tuottama valtiollinen, kansallinen, sivistyksellinen ja siveellinen vaara johon aikaisemmin on jo viitattu, on Karjalan kannaksen komitea tullut siihen lopulliseen johtopäätökseen, että huvila-asutus on ollut ja tulee vastakin olemaan Karjalan kannakselle peräti turmiollista.

Vuokrasysteemi.

Kun on harkittu keinoja huvila-asutuskysymyksen ratkaisemiseksi, on usein esitetty mielipide, että huvila-asutusta ei olisi pyrittävä kokonaan hävittämään, vaan että sitä olisi erinäisin rajoituksin sallittava ja kehitettävä. Tällöin on varsinkin suositeltu n. s. vuokrasysteemiä. Huvilat olisi saatava suomalaisiin käsiin, suomalaiset vuokraisivat niitä ja tällä tavalla voitaisiin huvila-asutusta edelleen jatkaa sekä kehittää huvila-asutus „kansalliseksi tulolähteeksi.“ Vielä on huomautettu, että tämä ratkaisu olisi paikkakunnan väestön toivomusten ja etujen mukainen.

Karjalan kannaksen komitea on asiaa eri puolilta harkittuaan tullut toisellaisiin tuloksiin. Edustaen kannaksen väestön eri kerroksia ja tuntien sen toivomukset ja tarpeet, on komitea ollut sitä mieltä, että vain verrattain pieni osa kannaksen väestöstä, ne nimittäin, joilla on suoranaista hyötyä huvila-asutuksesta, ovat valmiit kannattamaan huvila-asutuksen edelleen kehittämistä. Suurin osa, vakituinen maataljelevä väestö, joka on varsinaisten huvila-asutusalueiden ulkopuolella näkee asian terveemmin ja huomaa ne haitat, jotka huvila-asutus aina tuottaa.

Ja totta onkin, että n. s. vuokrasysteemi ei hävittäisi itse pahan ydintä, muukalaisen väestön ylivoimaista oleskelua raja-

seudulla, josta suoranaisesti aiheutuvat ne epäkohdat, joihin edellä on viitattu. Ja sensijaan, että epäkohdat saataisiin häviämään, huvila-asutuksen suosiminen ja jatkuva edistäminen tarjoaisi niille yhä edelleen suotuisan maaperän ja itse maataloudellinen ja muu kannaksen hyväksi tapahtuva toiminta kävisi hedelmättömäksi. Ja ennen kaikkea olisi silloin turhaa ponnistella rajaseudun suomalaistuttamiseksi niin kauan kuin suomalainen väestö, kuten tähänkin asti, eläisi kituvaa elämää hukkuen muukalaistulvan vyöryihin.

Se verrattain harvojen yksityisten kärsimä taloudellinen tappio, jonka huvila-asutuksen lakkauttaminen mahdollisesti tuottaisi, mutta joka komitean laskelmien mukaan ei olisi niin suuri kuin tavallisesti ollaan valmiit kuvittelemaan, olisi joka tapauksessa mitättömän pieni siihen valtiolliseen, kansalliseen, taloudelliseen, yhteiskunnalliseen, sivistykselliseen ja siveydelliseen vaaraan verraten, jonka muukalainen asutus tuo tullessaan.

Mutta vaikka asiaa katsotaan yksistään paikallisenakin kysymyksenä, täytyy myöntää, että paikkakunnan väestön hyvinvoinnin kannalta muukalainen asutus on turmiollista. On näet otettava huomioon, että se ei enää viime vuosina ole esiintynyt Karjalan kannaksella pelkkänä huvila-asutuksena, vaan että sillä on ollut taipumusta muuttua yhä enemmän pysyväiseksi *siirtolaisuudeksi* kaikkine sen tuottamine seurauksineen. Ja juuri tämä siirtolaisuus on tuottanut tavattomia raskautuksia paikkakunnan vakituiselle väestölle niin että yhä laajemmille piireille on vähitellen alkanut selvitä, että ainoa keino olojen palauttamiseksi säännölliselle kannalle on muukalaisen siirtolais- ja loisasutuksen lakkauttaminen.

Kun komitea on miettinyt keinoja, miten huvila-asutuksesta voitaisiin mikäli mahdollista kokonaan vapautua, ei vielä ole löydetty suoranaisia positiivisia toimenpiteitä, joiden avulla kysymys olisi ratkaistavissa. Mitkään pakko- tai lunastustoimenpiteet eivät näet olisi toteutettavissa eivätkä vastaisi tarkoitustaan. Sensijaan olisi komitean mielestä pyrittävä vähitellen, luonnollisen ja asteettain tapahtuvan kehityksen

Huvilakysymyksen ratkaisu.

kautta siihen, että muukalainen huvila-asutus saataisiin vuosien perästä häviämään. Tekemällä jyrkillä määräyksillä ja kielloilla muukalaisen huvila-asutuksen leviämisen mahdottomaksi ja vaikeuttamalla sitä nykyisestään pienemmäksi on ajateltavissa, että nykyisen huvilanomistajapolven poistuttua huvila-asutus vähitellen supistumistaan supistuu.

Suurin merkitys Karjalan kannaksen huvila-asutuskysymykselle on Pietarin vastaisesta kohtalosta. Jos se edelleenkin tulee pysymään Venäjän valtakunnan pääkaupunkina ja kasvaa entiseen suuruuteensa, on kannaksen huvila-asutusta vaikeampi vastustaa. Jos taas Pietarista muodostuu toisarvoinen maakuntakaupunki, tulee kannaksen huvila-asutus todennäköisesti melkein itsestään häviämään.

Karjalan kannaksen komitea on kuitenkin sitä mieltä, että meidän ei ole jäätävä odottamaan Pietarin kaupungin kysymyksen järjestelyä, joka saattaa viipyä vuosikausia, vaan että Karjalan kannaksen huvila-asutuskysymys on suomalaisena kysymyksenä ratkaistava kiireellisesti.

Kantansa huvilakysymyksessä on Karjalan kannaksen komitea määritellyt seuraavissa ponsissa.

Huvila-asutuksen enemmälle leviämiselle Karjalan kannaksella on asetettava tiukka sulku, Vastainen huvila-asutuspolitiikka olisi ohjattava siihen suuntaan, että huvila-asutus saataisiin kannakselta kokonaan häviämään, mutta ellei ratkaisevia keinoja tähän löydetä, on pyrittävä siihen, että kun nykyiset muukalaiset huvilain omistajat muuttavat pois tai kuolevat, heidän huvilansa ja maapalstansa joutuvat suomalaisiin käsiin,

Kaikkia lain myöntämiä rajoituksia, kuten tulliasetuksia, asumuslupia, elinkeinomääräyksiä j. n. e. on ankarassa muodossa noudatettava, jotta vaikeutettaisiin muukalaista huvila-asutusta kannaksella,

Suomen ja Venäjän välinen liikevaihto olisi mitä pikimmin saatava ohjatuksi kaupallisesti edullisemmalle vesitielle, jotta rautatieliikennettä voitaisiin supistaa ja siten vaikeuttaa huvila-asutusta (vert. siv. 58 ja 59),

Huvila-asutuksesta elatuksensa ansainnut tilaton väestö on saatava maahan kiinnitetyksi ja maanhankintaa sille on edistettävä.

2. Maatalouden kohottaminen.

A. Epäkohtia.

Harkitessaan keinoja, joiden avulla Karjalan kannaksen maatalous ja sen sivuelinkeinot voitaisiin kohottaa, on Karjalan kannaksen komitean huomio kiintynyt maatalouden edistystä haittaaviin epäkohtiin. Sellaisia ovat jo tässäkin julkaisussa huomautetut historialliset olosuhteet ja lahjoitusmaajärjestelmän aina meidän päiviimme saakka ulottuvat seuraukset. Niitä ovat aikaisempien komiteain esilletuomat väestön kehittymättömyys, viljelykseen epäedullinen maanlaatu, viljelystapojen vanhanaikaisuus, onnistumaton isojako y.m. seikat.

Näiden ennen esitettyjen epäkohtien lisäksi on Karjalan kannaksen komitea kiinnittänyt huomiota pariin muuhun epäkohtaan, joihin tosin on aikaisemminkin viitattu, mutta joihin komitean mielestä ei ole kiinnitetty tarkempaa huomiota. Sellaisia ovat kannaksen tilojen pirstoutuminen liian pieniin, itsekannattamattomiin kääpiötiloihin ja vesiperäisten maiden merkitys.

Mitä tulee ensiksi mainittuun epäkohtaan, antaa Tilatton väestön alakomitean kokoama tilasto tässä suhteessa valaisevia tietoja. Seuraavasta taulukosta, johon on otettu numerotietoja mainitun komitean tauluista I, V ja VI, selviää m.m. kuinka paljon kutakin 100 henkeä kohti on maa-alaa ja viljeltyä maata sekä tilusalan ja viljellyn maan keskimääräinen suuruus kutakin maanomistajaa kohti.

Maiden pirstoutuminen.

Kunta	Kutakin 100 henkeä kohti oli		Keskimääräinen suuruus kullakin maanomistajalla	
	koko alaa ha	viljeltyä alaa ha	tilusalaa ha	viljeltyä alaa ha
Räisälä	613,3	138,7	61,3	14,1
Pyhäjärvi	901,8	129,3	61,7	10,0
Sakkola	738,3	131,0	55,5	10,5
Metsäpirtti	496,9	93,0	41,9	8,0
Rautu	699,1	151,3	51,7	11,5
Valkjärvi	663,4	115,3	53,5	10,1
Muolaa	633,3	86,2	45,3	8,0
Kivennapa	586,1	87,6	28,8	5,0
Uusikirkko	645,6	85,0	52,3	6,9
Kuolemajärvi	841,2	70,2	70,1	6,0
Johannes	417,1	58,2	50,0	7,0
Koivisto	405,5	50,7	40,2	5,1
Viipurin pitäjä	347,3	71,5	114,2	23,9
Heinjoki	1012,4	114,5	97,3	11,1

Edellä olevista numeroista käy jo selville, että maiden jakautuminen on mennyt pitkälle. Varsinkin ovat olot rannikkopitäjissä, kuten Koivistolla, Johanneksessa, Kuolemajärvellä mutta myöskin Kivennavalla, Metsäpirtissä ja Muolaassa sellaiset, että ne osoittavat löytyvän selvästi huomattavia epäkohtia maan jakautumisen alalla.

Selvempää kieltä puhuu seuraava taulukko, joka on laadittu yhdistämällä tilattoman väestön alakomitean VII ja IX taulu ja joka osoittaa tilusalan ja viljellyn maan jakautumisen maanomistajille ryhmitettyinä omistamansa tilusalan ja ja viljellyn maan laajuuden mukaan.

Kunta	Maanomistajien luku	Niistä sellaisia, jotka omistivat							
		tilusalaa				viljeltyä maata			
		alle 50 ha	o/o	50— alle 250 ha	o/o	alle 10 ha	o/o	10— alle 25 ha	o/o
Räisälä . . .	562	313	55,9	244	43,4	232	41,3	291	51,8
Pyhäjärvi . .	634	377	59,5	251	39,6	413	65,1	197	31,1
Sakkola . . .	636	368	57,9	263	41,4	334	52,5	276	43,4
Metsäpirtti .	438	346	79,0	84	19,4	311	70,2	115	26,2
Rautu	608	414	68,1	187	30,8	375	61,7	188	30,9
Valkjärvi . .	746	427	57,3	315	42,2	450	60,3	262	35,1
Muolaa . . .	1299	959	73,8	325	25,0	1002	77,1	276	21,3
Kivennapa . .	2135	1752	82,1	371	17,4	1808	84,7	301	14,1
Uusikirkko .	1521	997	65,6	499	32,8	1189	78,2	291	19,1
Kuolemaj. . .	506	248	49,0	246	48,6	439	86,7	66	13,0
Johannes . . .	438	325	74,2	108	24,6	385	87,9	45	11,7
Koivisto . . .	728	530	72,8	190	26,1	647	88,8	77	10,6
Viipurin pit.	936	413	44,1	456	48,4	357	38,1	424	45,3
Heinjoki . . .	317	146	46,1	157	49,5	199	62,8	98	30,9

Jos, kuten on tavallista, ryhmitetään viljelmät koko tilusalaa silmällä pitäen siten, että maaomaisuudet alle 50 ha:n lasketaan kuuluvaksi pienikokoisten viljelyksien ryhmään ja 50—250 ha:n suuruiset keskikokoisiin, huomaa, miten ylivoimaisia lukumäärältään ensimmäiseen ryhmään kuuluvat maanomistajat ovat. Ne muodostavat useassa tapauksessa noin 70 % jopa 80:kin % kaikista maanomistajista ja keskikokoiset, itsekannattavat maanviljelystilat vain vähäisen osan. Vielä enemmän itsekannattomien pienviljelyksien lukua osoittaa toinen sareke edellä olevassa taulukossa. Siitä käy selville, että alle 10 ha viljeltyä maata omistavia maanviljelijöitä on muutamissa Karjalan kannaksen pitäjissä lähes 90 % asti.

Pieniä kääpiötiloja, joilla on viljeltyä alaa ainoastaan alle 5 ha ja jotka eivät tavallisia, laajaperäisessä viljelyksessä käytettyjä viljelysmuotoja noudattamalla kykene antamaan perheelle elatusta, on Karjalan kannaksen kunnissa paljon. Niinpä on sellaisten tilojen omistajia esim. Kivennavalla 1,061 l.

80,8 %/o, Uudellakirkolla 642 l. 82,5 %/o, Koivistolla 432 l. 83,5 %/o, Muolaassa 356 l. 70,6 %/o, Johanneksessa 268 l. 61,4 %/o, Kuolemajärvellä 210 l. 71,5 %/o j. n. e. Kaikki nämä sekä edellä esitetyt muut numerot osoittavat, että Karjalan kannaksella on aivan erikoisia epäkohtia maanomistussuhteissa ja että maiden pirstoutuminen on mennyt siellä liian pitkälle.

Vesiperäiset
maat.

Vesiperäisiä maita Karjalan kannaksella tarkastellessa huomaa, että niitä ei tosin ole kannaksella suhteellisesti niinkään paljon kuin monessa muussa paikassa maassamme. Mutta niiden merkitys kannaksen maataloudelle on muodostunut senkautta niin tärkeäksi, että suuri osa viljelyskelpoisesta maasta kannaksella on vielä vesiperäisenä. Muu maaperä on suurimmaksi osaksi viljelykseen kelpaamatonta hiekka- ja moreenimaata, melkein etsimällä saa etsiä savipohjaisia ja mutamaita.

B. Parannusehdotuksia.

Suunnitellessaan keinoja maatalouden kohottamiseksi on Karjalan kannaksen komitea ollut sitä mieltä, että kaikki parannustoimenpiteet ovat tehottomia, ellei suorastaan ryhdytä poistamaan epäkohtien perussyitä. Kannaksen maatalousolot vaativat aivan erikoisia, muualla maassa toimeenpantavista parannuksista osittain poikkeavia muotoja.

Kuten edellä julkaistusta tilastosta selviää, on maiden pirstoutuminen mennyt Karjalan kannaksella huolestuttavan pitkälle. Ellei tässä suhteessa ryhdytä ponteviin ja kiireellisiin toimenpiteisiin, ei saada paljoakaan aikaan maataloudellisen tilanteen kohottamiseksi kannaksella.

Maatilojen
ositus.

Siitä huolimatta, että maatilojen osittamisesta voimassa oleva asetus kesäkuun 12 pvl:ltä 1895 ja johtosääntö maaliskuun 23 pvl:ltä 1896 määräävät, että kunkin maatilanosan tulee käsittää ainakin 5 ha veronkannattavaa maata, on Karjalan kannaksella suuri määrä sellaisia tiloja, jotka eivät mainittua ehtoa täytä. Mutta vielä huutavampi epäkohta kannaksella on se, että maatilojen osittaminen yhä jatkuu. Ko-

mitean tiedossa on tapauksia, että aivan viime vuosina on viranomaisten toimesta pirstottu 5 hehtaarinakin kokoisia viljelys-tiloja pienempiin muka itsekannattaviin itsenäisiin tiloihin. Kun Karjalan kannaksen komitea pitää tällaista maatilojen pirstomista erittäin turmiollisena, pyytää komitea erikoisella ponnella painostaa,

että maatilojen osittamista koskevaa lain säädäntöä tarkoin noudatetaan ja valvontaa tässä suhteessa tehostetaan.

Mutta nykyisen alimman rajan voitaneen katsoa tuskin missään, sielläkään missä maanviljelys on korkeammalla kannalla, saati sitten kannaksella, vastaavan niitä vaatimuksia, jotka tulee asettaa itsekannattavalle maanviljelystilalle. Onhan selvää, ettei alimman rajan edellyttämä maanviljelystilalla kykene antamaan elatusta suurihenkiselle perheelle, ei ainakaan nykyisiä viljelysmuotoja noudattamalla. Karjalan kannaksen komitea onkin sitä mieltä, että samalla kun yleinen lainsäädäntö olisi tässä suhteessa otettava harkinnan alaiseksi, Karjalan kannakselle olisi niistä muukalaisten hallussa olevista tiloista, jotka joutuvat suomalaisten käsiin, muodostettava keski-kokoisia, hyvin kannattavia maanviljelys-tiloja, jotta maahan kiintyminen kannaksen talonpojassa saataisiin vankemmalle pohjalle. Tämän vuoksi Karjalan kannaksen komitea pitää tarpeellisena,

että Karjalan kannakselle vastedes muodostettavien itsenäisten viljelys-tilojen suuruus olisi vähintään 20 ha.

Kun kuitenkin suurin osa Karjalan kannaksen tiloista on pieniä kääpiötiloja, jotka eivät tavallisia, laajaperäisessä viljelyksessä käytettyjä tapoja noudattamalla kykene antamaan edes elatusta, saati sitten takaamaan turvattua ja tyydytystä tuottavaa taloudellista asemaa viljelijälleen, on tarpeen kehittää kokonaan uusia viljelysmuotoja, jotka soveltuvat sekä kannaksen maanomistukseen että sen asemaan ja luonteeseen.

Uudet viljelysmuodot.

Tällaisia maanviljelyksen ohella Karjalan kannakselle sopivia uusia muotoja ovat komitean mielestä kasvitarha- ja puutarhaviljelys, joita tähän asti on varsin pienessä määrässä harjoitettu.

Syynä siihen, ettei näitä Karjalan kannakselle erikoisesti suositeltavia viljelysmuotoja ole suuremmassa määrässä harjoitettu, ovat tottumattomuus ja väestössä vallitsevat ennakkoluulot kaikkiin uusiin yrityksiin nähden. Mutta vaikka yritteliäisyyttäkin olisi ilmennyt, on kenties suurimpana esteenä kasvi- ja puutarhaviljelyksen leviämiseen ollut se, että nämä elinkeinohaarat ovat tähän asti olleet venäläisten puutarhurien monopolina. Kun tämä vaarallinen kilpailu nyt — toivottavasti ainiaaksi — on loppunut, aukenevat tällä alalla entistä suuremmat mahdollisuudet.

Vaikka kannaksella on tähän asti ollut vähän edellytyksiä kasvi- ja puutarhaviljelykselle, on harrastusta ilmennyt. Martta-yhdistykset, joiden toiminta on osoittautunut erittäin tärkeäksi, ovat saaneet yhä enemmän jalansijaa ja levittäneet kasvi- ja puutarhaviljelyksen harrastusta ympäri kannasta. Melkein jokaisessa kylässä tunnetaan tällä hetkellä jo „Marttojen“ työ. Tässä suhteessa on toiminut kiitettävällä tarmolla „Karjalan kannaksen Martta-yhdistysten haaraosastoliike“, johon Karjalan kannaksen pitäjien Martta-yhdistykset kuuluvat. Etupäässä yksityisillä varoilla on se kustantanut joka vuosi kymmenkunta neuvojaa, lähettänyt siemeniä vuosittain 100 eri kylään, yhtenä ainoana vuotena 25,000 annosta.

Nyttemmin on tämä „Marttojenkin“ työ käynyt paljon tehokkaammaksi, kun valtion kotitaloustoimikunnalta on saatu varoja, jonka kautta on käynyt mahdolliseksi hankkia entistä enemmän ja pätevämpiä neuvoja kannakselle. Ja jotta työ saataisiin mahdollisimman tehokkaaksi ja yhtenäiseksi, on tänä keväänä muodostettu Viipurin läänin maanviljelysseuran Karjalan kannaksen Martta-yhdistysten haaraosastoliiton ja Karjalan kannaksen komitean jäsenistä kokoonpantu n. k. Karjalan kannaksen kotitalouskomitea, joka on jo ryhtynyt toimiin tässä suhteessa. Kun on olemassa hyviä mahdollisuuksia tä-

män kaltaisen työn hedelmöittävästä vaikutuksesta, pitää komitea erikoisen tärkeänä,

että Martta-yhdistysten y. m. työtä kasvi- ja puutarhaviljelyksen edistämiseksi runsailla rahavaroilla tuetaan ja kannatetaan.

Erikoisilla puutarhakouluilla, joissa voitaisiin valmistaa Uusi puutarhakoulu. sekä päteviä neuvoja että kasvattaa asiaan innostuneita viljelijöitä, olisi myöskin perustettava kannakselle. Tosin löytyy Uudenkirkon maamieskoulun yhteydessä puutarhakoulu, Viipurin puutarhakouluun pyrkii vuosittain enemmän oppilaita kuin sinne voidaan ottaa ja Sakkolan pitäjässä olevalle Petäjärven kantatilalle on suunniteltu perustettavaksi puutarhakoulu. Mutta kun Pietarin radan varrella ei ole varsinaista puutarhakoulua, on Karjalan kannaksen komitea ollut sitä mieltä,

että uusi puutarhakoulu olisi perustettava Karjalan kannakselle johonkin sopivaan paikkaan Pietarin radan varrella.

Mutta samalla kun ryhdytään toimenpiteisiin uusien viljelysmuotojen kehittämiseksi, on välttämätöntä, että tätä tukee suunnitelmallinen ja voimaperäinen neuvontatyö. Se on välttämätön edellytys uusien, ennen vähemmin tunnettujen toimintamuotojen tunnetuksi tekemiseksi. Neuvontatyö.

Neuvontatyötä tarvitaan Karjalan kannaksella kaikilla maatalouden aloilla. Sitä kaipaavat niinhyvin maanviljelys kuin karjanhoito, metsänhoito ja yleensä kaikki ammatillinen toiminta. Senvuoksi ovatkin Viipurin läänin maanviljelysseuran johtokunta, joka on edustajansa kautta ottanut osaa komitean suunnitelmiin maatalousolojen parantamiseksi, ja Karjalan kannaksen komitea tammikuun 19 p. t. v. päivätyssä, Maatalousministeriölle ja Maataloushallitukselle osoitetussa kirjelmässä anoneet,

että suurempiin Karjalan kannaksen kuntiin asetettaisiin kuhunkin vähintään 2 kiertävää karjatalousneuvojaa, 3 puu- ja kasvitarhaneuvojaa ja 1 miespuolinen maatalousneuvoja,

että pienempiin Karjalan kannaksen kuntiin asetettaisiin kuhunkin vähintään 1 karjatalousneuvoja, 2 kasvitarhaneuvojaa ja 1 maatalousneuvoja, sekä

että Karjalan kannasta varten asetettaisiin erikoinen rakennusneuvoja.

Opintomatkat.

Läheisesti liittyy neuvontatyöhön opintomatkojen järjestäminen. Kun malliksi kelpaavia pikkuviljelysseutuja on kannaksellakin Vuoksen laaksossa, voitaisiin opintomatkvoja, joilla on varsin herättävä ja opettava vaikutus, järjestää verrattain helpolla. Olisi vain pidettävä huoli siitä, että mahdollisimman monet pikkuviljelijät saisivat tilaisuuden ottaa osaa opintomatkoihin. Sen vuoksi Karjalan kannaksen komitea on pitänyt tarpeellisena,

että kustakin suuremmasta Karjalan kannaksen kunnasta lähetettäisiin vuosittain vähintään 3 miestä ja 3 naista, pienemmistä kustakin vähintään 2 miestä ja 2 naista opintomatkalle sopiville, malliksi kelpaaville pienviljelystiloille.

Mallitalot.

Kansan psykologian mukaista on taipumus ottaa esimerkiksi kehittyneestä naapurista ja noudattaa niitä tapoja, jotka ovat saaneet jalansijaa toisilla maanviljelijöillä. Jos kannakselle saataisiin muodostumaan mahdollisimman paljon esimerkiksi kelpaavia mallitaloja, olisi niillä siunauksellinen vaikutus ympäristöön. Mallitiloja perustettaessa on kuitenkin varottava sitä, että ne eivät saa sellaista leimaa, että ne ovat ulkoapäin pöngitettyjä ja yleisillä varoilla ylläpidettyjä kalliita laitoksia, jollaisia ahtaissa oloissa elävien pikkuviljelijäin ei kannata kustantaa. Karjalan kannaksen komitea on ollut

sitä mieltä, että sellaiset mallitalot eivät vastaa tarkoitustaan, vaan olisi mallitaloja saatava syntymään asukkaiden omissa keskuudessa. Tällä tavoin muodostuneita, muille esimerkiksi ja kehoitukseksi kelpaavia mallitaloja voitaisiin yleisillä varoilla tukea. Karjalan kannaksen komitea on sitä mieltä,

että Karjalan kannakselle olisi saatava muodostetuksi tarkoitustaan vastaavia mallitaloja.

Edelleen olisi maataloudellisen karrastuksen elvyttämiseksi saatava aikaan maanviljelysnäyttelyitä ja erilaiset kilpailut maatalouden alalla saatava yleisiksi ja mahdollisimman suu-riksi, osanotto niihin runsaaksi ja palkinnot kehoittaviksi. Tä-
hän viitaten, pitää Karjalan kannaksen komitea tarpeellisena,

että valtion toimesta edistettäisiin maatalousnäyttelyiden ja kilpailujen jokavuotista järjestämistä Karjalan kannaksella.

Edellämainittujen parannusehdotusten toteuttaminen vaatii niin suuria rahamääriä, että paikalliset toimielimet eivät mil-lään tavalla kykene niitä hankkimaan. Kun Karjalan kannak-sen komitea sitäpaitsi on jo aikaisemminkin painostanut val-tiovallan avustuksen tarpeellisuutta, jopa suoranaista velvolli-suutta, saa komitea tässäkin yhteydessä vielä huomauttaa,

että Karjalan kannaksen maatalouden edis-tämiseksi olisi käytettävä tarpeeksi valtion va-roja.

Eduskunnassa ovat komitean jäsenet Simson Pilkka, Vilho Nikkanen y.m. huhtik. 11 pv. t.v. tehneet anomuksen,

että eduskunta päättäisi viidensadantuhan-nen (500,000) markan suuruisen summan vuosittain viiden vuoden ajaksi Viipurin läänin maanviljelysseuran ja Karjalan kannaksen ko-mitean käytettäväksi maatalouden tukemiseksi

Maatalous-
näyttelyt ja
-kilpailut.

Varojen
hankkiminen.

tehoisan valistus- ja opastustoiminnan ylläpitämiseksi Karjalan kannakselle.

Tätä anomusta kannattaa Karjalan kannaksen komitea kokonaisuudessaan ja toivoo, että eduskunta ratkaisisi asian myönteiseen suuntaan mahdollisimman pian.

3. Liike-elämä.

Karjalan kannaksen komitea on kiinnittänyt huomiota myöskin Karjalan kannaksen liike-elämään, joka muukalaisen asutuksen vaikutuksesta on muodostunut monessa suhteessa kokonaan epäterveelle ja väärälle pohjalle. Nyt on aika suunnata myöskin liike-elämä oikeammalle tolalle.

Päämääränä on tässä suhteessa pidettävä liike-elämän keskittämistä suomalaisiin käsiin. Venäläiset, kiinalaiset, tatarit y.m. loiseläjät olisi estettävä käymästä kauppaa ja alentamasta liikemiesmoraalia sekä karkoitettava omalle maalleen. Myöskin tähän asti suuressa määrin rehoittanut katu- ja kojukauppa, joka on pääasiallisesti vierasta alkuperää, olisi lopetettava ja suunnattava kunnollisissa, terveydellisiä ja puhtausvaatimuksia vastaavissa liikehuoneustoissa tapahtuvaksi.

Tämä, niinkuin muutkin parannustoimenpiteet kohtaa kyllä vaikeuksia. Kuokkalassa, Kellomäellä, Terijoella y.m. paikoissa kannasta on vielä nytkin kauppiaita, jotka eivät ole Suomen alamaisia, mutta harjoittavat silti kauppaa, useat n.k. yhdenvertaisuuslain nojalla hankkimillaan oikeuksilla. Kun n.k. yhdenvertaisuuslain nojalla hankitut elinkeino-oikeudet eivät enää, vielä vähemmin kuin ennen, ole päteviä, olisi asia otettava perusteellisen tutkimuksen alaiseksi.

Karjalan kannaksen komitea on edellä esitetyn perusteella sitä mieltä,

että liike-elämä Karjalan kannaksella on saatava kokonaan suomalaisiin käsiin estämällä uusien muukalaisten elinkeinonharjoittajien väliintulo, ja

*että tässä tarkoituksessa on otettava perin-
pohjaisen oikeudellisen tutkimuksen alaiseksi
n.k. yhdenvertaisuuslain nojalla hankitut elin-
keinon harjoittamisoikeudet, sekä
että valvonta liike-elämän alalla on saa-
tava tehokkaaksi.*

Tämän yhteydessä on Karjalan kannaksen komitean huomio kiintynyt erääseen liikennekysymykseen, jolla oikeastaan on valtakunnallinen, jopa yleismaailmallinen luonne, mutta jonka ratkaisu vaikuttaisi myöskin Karjalan kannaksen kysymykseen. Tämä kysymys on Laatokan ja Suomenlahden välisen kanavan suunnitteleminen ja Suomen ja Venäjän välisen liikenteen suuntaaminen tapahtuvaksi vesiteitse. Jos tämä suunnitelma saataisiin toteutetuksi, vähentyisi rautatieliikenne melkein kokonaan. Tämä taas puolestaan ehkäisisi muukalaisen matkustajatulvan saapumista kannakselle ja vähentäisi siten muukalaisten halua tunkeutua kannakselle. Junien luku Pietarin ja Viipurin välillä supistuisi itsestään niin vähiin, etteivät muukalaiset tuntisi erikoista houkutusta saapua Suomeen oleilutarkoituksissa. Tältä kannalta katsoen pitää Karjalan kannaksen komitea tarpeellisena,

että suunnitelmia vesiliikenteen järjestämiseksi Suomen ja Venäjän välillä kiirehdyttäisiin.

4. Sivistysolot.

Karjalan kannaksen sivistyselämän kehittäminen ei kaippaa perusteluksien montakaan sanaa. On selvää, että se laaja-suuntainen valtiollinen, kansallinen, taloudellinen ja yhteiskunnallinen ohjelma, johon mietinnössä on viitattu, vaatii pohjaksi korkealle kehitetyn sivistystason. Ei löydy kyllin voimakkaita sanoja, joilla tämä näkökohta voitaisiin tuoda esille tarpeeksi suurella ponnella.

Viitattakoon tässä yhteydessä vain siihen, että kaikissa sivistysmaissa rajaseudulle lähetetään parhaat kyvyt ja voimat

ja että rajaseutujen sivistystyön kohottamiseksi uhrataan miljooneja. Karjalan kannaksen komitea toivoo, että meilläkin pääsisi tämä periaate määrääväksi Karjalan kannaksen sivistyselämän hyväksi toimenpiteitä täytäntöönpantaessa.

Mitä sitten tulee yksityiskohtaiseen sivistysohjelmaan Karjalan kannaksella, on komitea sitä mieltä,

että oppivelvollisuus olisi mitä pikimmin toteutettava Karjalan kannaksella,

että kansa- ja muiden oppikoulujen opettajille olisi Karjalan kannaksella maksettava runsaampi palkka kuin muille, jotta maan parhaat voimat saataisiin mukaan rajaseudun sivistystyöhön,

että kansakoulujen jatkokurssien toimeenpanemista varten Karjalan kannaksella olisi varattava runsaasti määrärahoja,

että kansakoulujen jatkokursseilla otettaisiin vakituiseksi opetusaineeksi kasvitarha-opetus ja että jatkokursseja järjestettäisiin myöskin kasvitarhan hoidossa,

että oppilaspuutarhoihin, koulukeittiöihin, kirjastoihin ja koululasten vaatetusapuun kiinnitetään entistä enemmän huomiota ja mainittuihin tarkoituksiin myönnettäisiin runsaasti varoja,

että kansanopistojen ylläpitämiseksi ja niiden opettajavoimien palkkaamiseksi myönnettäisiin entistä enemmän varoja,

että Karjalan kannaksella toimiva korkeampi oppilaitos, Terijoen yhteiskoulu, otettaisiin valtion kouluksi, ¹⁾

että kirjastotoiminta järjestettäisiin niin tehokkaaksi, että jokaiseen kuntaan saadaan hy-

---

¹⁾ Valtioneuvosto onkin jo päättänyt ensi syksystä ottaa valtion huostaan m.m. Terijoen yhteiskoulun.

vin palkattu vakituinen kirjastonhoitaja ja kirjastoja runsaasti avustetaan,

että ammatillista opetusta olisi tuettava runsailla apurahoilla,

että Karjalan kannaksen vapaan valistustyön johto keskitettäisiin Etelä-Karjalan Nuorisoseuralle, jolle tätä tarkoitusta varten olisi valtion varoista myönnettävä erikoinen määräraha,

että vapaassa valistustyössä kiinnitettäisiin huomiota

a) luentojen ja kurssien järjestämiseen,

b) kotiopintoliikkeeseen,

c) laulun ja soitannon harrastukseen j.n.e.

5. Parannustoimenpiteiden yleinen johto.

Karjalan kannaksen komitea on, laatiessaan edellä esitetyn ohjelman Karjalan kannaksen olojen parantamiseksi ollut varmasti vakuutettu, että kaikkialla maassamme ollaan vain yhtä mieltä siitä, että on kiireellisesti ryhdyttävä toimenpiteisiin tässä suhteessa. Eikä niistä keinoistakaan, joita komitea on esittänyt, oltane eri mieltä, ei ainakaan niin suuressa määrässä, että se ehkäisisi niiden toteuttamisen.

Mutta Karjalan kannaksen komitea on myöskin selvillä siitä, että sen työ olisi vain puolinaista, ellei olisi suunniteltu keinoja Karjalan kannaksen hyväksi tehtävän työn kehittämiseksi tarkoin määrätuille elimille, joille voitaisiin uskoa koko työn valvonta ja johto. Siksipä onkin komitea täydentänyt ohjelmaa lisäämällä siihen ehdotuksen parannustoimenpiteiden yleisestä johdosta.

Kuten komitean mietinnöstä käy selville, on se työ, jota tarvitaan Karjalan kannaksen kysymyksen onnelliseksi ratkaisemiseksi varsin monipuolinen ja laaja. Sen toteuttaminen vaatii mitä erilaatuisimpien virastojen, yhdistysten, valtion,

kuntain ja yksityisten toimenpiteitä, joita on varsin vaikea saada kulkemaan samassa tahdissa ja sopusoinnussa keskenään niin että ne tukisivat toinen toistaan. Tarvitaan näinollen yksi yhteinen elin, joka ottaa suorittaakseen johdon. Ellei sellaista saada, muodostuvat kaikki toimenpiteet hajanaisiksi ja epämääräisiksi, saattavatpa kokonaan epäonnistuaakin.

Kun komiteassa on otettu harkinnan alaiseksi, löytyisikö jo toiminnassa olevista laitoksista mitään sellaista elintä, jolle tämä johtava ja valvova työ voisi jäädä, on tultu kielteiseen tulokseen. Mikään yksityinen yhdistys tai tilapäinen komitea ei sitä voisi suorittaa, koska siltä puuttuisi se arvovalta ja ne keinot, joita hankkeen toteuttamiseksi tarvitaan. On ollut harkinnan alaisena, voisiko Viipurin läänin Maaherran virastolle jättää tämän tehtävän suorittamisen, mutta on komitea luopunut siitä ajatuksesta, koska mainitun viraston tehtävät ja tarkoitukset ovat kokonaan toisellaiset kuin mitä puheena oleva johtava toiminta edellyttää.

Edelleen on pohdinnan alaisena ollut se vaihtoehto, että maan hallitus ottaisi tämän tehtävän huolekseen. Tämän ehdotuksen puolesta voidaan kyllä esittää painavia syitä. Karjalan kannaksen kysymyshän on sellainen koko maata koskeva asia, että hallituksen velvollisuus olisi siitä huolehtia. Sillä olisi sen lisäksi käytettävissään kaikki se arvovalta ja ne laajat valtuudet, jotka muilta puuttuvat ja se tuntuisi itseoikeuteulta tätä asiaa valvomaan.

Mutta Karjalan kannaksen komitea on jo lyhyen toimiaikansa kuluessa saanut havaita, että hallitukseltakin puuttuu täysiä edellytyksiä tämän työn onnelliselle suorittamiselle. Sen parlamenttaarisen järjestelmän vallitessa, joka maassamme on voimassa, muuttuu hallitus niin usein, että Karjalan kannaksella toimeenpantava uudistustyö, joka vaatii vuosikymmeniä jatkuvaa johdonmukaista ja yhtenäistä toimintaa, kärsii tiheään tapahtuvista hallituksen muutoksista. Karjalan kannaksen komitea on vajaan vuoden kuluessa joutunut tekemisiin kolmeen eri hallituksen kuuluvien jäsenten kanssa ja tämä on suuresti hidastuttanut jo niitäkin toimenpiteitä, joita tällä

ajalla on Karjalan kannaksen asiassa suoritettu. Kuluu pitkä aika ennenkuin uudet hallituksen jäsenet ennättävät perehtyä niinkin laajoihin ja outoihin kysymyksiin kuin ovat Karjalan kannaksen kysymyksen eri puolet. Kysymys on sitäpaitsi niin monihaarainen, että se jakautuu useamman eri ministeriön toimintapiiriin, joten yhtenäisyyttä on vaikea saada aikaan. Kun vielä mainitsemme, että hallituksen jäseniltä useassa tapauksessa puuttuu sitä paikallisten olojen tuntemusta, jota Karjalan kannaksen kysymys erikoisluontoisena edellyttää, voitaneen myöntää oikeaksi komiteassa vallalle päässyt käsitys, että hallitukseen ei ole kyllin sopiva elin ohjaamaan ja valvomaan Karjalan kannaksella suoritettavia parannustoimenpiteitä.

Asiaa eri puolilta harkittuaan on Karjalan kannaksen komitea tullut siihen lopputulokseen, että Karjalan kannaksella suoritettavien toimenpiteiden täytäntöönpanon valvomista varten olisi perustettava kokonaan uusi, erikoisilla valtuuksilla varustettu virasto, jota voitaisiin nimittää *Karjalan kannaksen hoitokunnaksi*. Sen kotipaikkana tulisi olemaan Viipurin kaupunki ja olisi se kokoonpantu esim. viidestä jäsenestä siten, että hallitus määräisi puheenjohtajan ja nimittäisi paikallista asian- ja olojen tuntemusta edustavista henkilöistä muut jäsenet siten, että perustettava Etelä-Karjalan Asutustoimisto ehdottaisi siihen yhden, Viipurin läänin Maanviljelysseura yhden, Etelä-Karjalan Nuorisoseura yhden ja Karjalan kannaksen kunnat yhden jäsenen. Perustettava Karjalan kannaksen hoitokunta saisi tehtäväkseen valvoa ja ohjata Karjalan kannaksella toimeenpantavat parannukset.

Karjalan kannaksen hoitokunta olisi ministeriön valvonnan alaisena, lähinnä sen ministerin, jolle kuuluu muidenkin raja-seutujen olojen hoitaminen. Jos tässä suhteessa toteutettaisiin lähimmän ajan vaatima toimenpide, että kaikki maamme raja-seudut ja uudet alueet jätetään erityisen ministeriön (rajamaministeriön) valvonnan alaiseksi, olisi johdonmukaisinta alistaa Karjalan kannaksenkin hoitokunta tämän ministeriön alaiseksi.

Karjalan kannaksen komitea on sitä mieltä, että kannaksen kysymyksen onnelliseksi ratkaisemiseksi tarvitaan välttämättömästi ehdotetun laatuksia erikoisia toimenpiteitä, sillä ilman niitä ei tätä tärkeätä kysymystä saada tyydyttävällä tavalla ratkaistuksi.

Karjalan kannaksen komitea onkin nyt jättänyt mietinnössä esitetyt ehdotukset Suomen Valtioneuvoston harkittavaksi ja anonut,

että Valtioneuvosto määräisi perustettavaksi erikoisen Karjalan kannaksen hoitokunnan, ja että Valtioneuvosto antaisi sopivien henkilöiden tehtäväksi laatia ohjesäännön Karjalan kannaksen hoitokuntaa varten.

Viipurissa toukokuun 31 p. 1919.

JUHO HURMALAINEN.

Alfr. Klockars.

Otto Kotonen.

Vilho Nikkanen.

Aapo Nuora.

Antti Palóposki.

Simson Pilkkä.

J. A. Pimiä.

Matti Pimiä.

Mikko Puhakka.

Juho Saurio.

E. V. Sellgren.

Erkki Paavolainen.

lp

19839K

